NAŠ TEDNIK

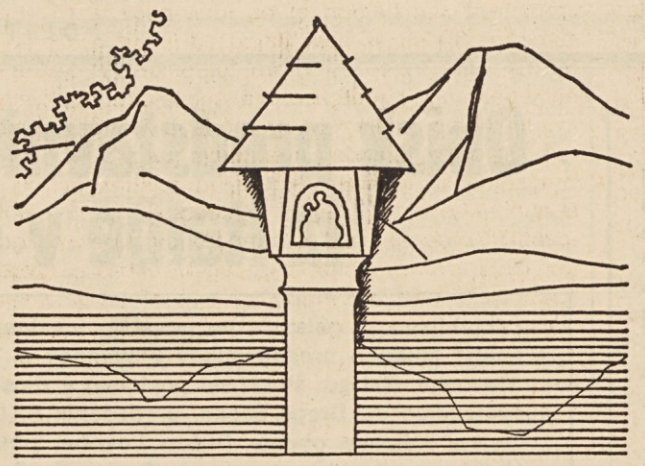

KULTURNO POLITIČNO GLASILO

Poštni urad: 9020 Celovec — Verlagspostamt: 9020 Klagenfurt

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt P. b. b.

LETO XXIV / ŠTEVILKA 25 CELOVEC, DNE 22. JUNIJA 1972 CENA 2.50 ŠILINGA

Club 33: Debata o dvojezičnih napisih v Beljaku

Za pretekli petek je povabil Club 33 v okviru svoje diskusijske serije „Junges Kärnten diskutiert" v beljaškem hotelu City k debati o dvojezičnih krajevnih napisih. Pred številnim zaintersiranim občinstvom so se o omenjeni tematiki na podiju menili deželni svétnik Leopold Wagner, deželni poslanec in predsednik koroškega deželnega šolskega sveta Josef Guttenbrunner, dr. Franci Zwitter za Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem in dr. Reginald Vospernik za Narodni svet koroških Slovencev.

Po uvodnih stališčih vseh diskutantov na podiju se je razvnela živahna debata, v katero je posebno ognjevito in s protislovenskimi emocijami posegal neki beljaški trgovec Wernisch, ki si je želel vse tiste, ki jim tu ne ugaja, čez Karavanke in ki je označil slovenske napise kot nepotrebne, ker jih koroški Korošci itak ne razumejo. Razveseljivo, da je številno navzoča mladina to stališče enoumno odklonila in da se je od takih izjav distanciral celo predstavnik beljaškega odseka koroških brambovcev dipl. trg. Schuster.

Deželni svétnik Wagner in poslanec Guttenbrunner sta tolmačila naziranje Socialistične stranke o dvojezičnih napisih, ki da pride do izraza v osnutku 205 vasi, čeprav je moral Wagner pozneje priznati, da je med temi vasmi dosti takih s tremi hišami. Na tozadevno vprašanje dr. Vospernika, ali bodo dobile vse imenovane vasi, torej tudi tiste, ki doslej takih krajevnih tabel nimajo, dvojezične napise, je Wagner odgovoril, da bodo napisi samo tam, kjer zakon to predvideva. Iz tega smemo sklepati, da vrsta imenovanih vasi izmed 205-ih sploh ne bo dobila napisa.

Dr. Vospernik je za Narodni svet koroških Slovencev iznesel predvsem tri pomisleke pri zakonskemu osnutku na osnovi ljudskega štetja 1961. Državna pogodba, je dejal, govori o upravnih okrajih, medtem ko vasi niso nobene upravne enote; ljudsko štetje se je vršilo 6 let po državni pogodbi, čeprav bi Avstrija morala izpolniti svoje obveznosti iz Državne pogodbe že 1955. Končno pa cementira zakonski osnutek teorijo o tako imenovanih vindišarjih, ker tozadevnih izjav ne tolmači kot slovenske. Dr. Vospernik je prepričljivo ovrgel tako jezikovno kot tudi politično plat vindišarske teorije in vprašal, če je v Evropi kaka manjšina, ki nima svojih vindišarjev. Gre za narodno nezaveden element, ki ga je rodila več kot tisočletna zgodovina asimilacije koroških Slovencev. V tej zvezi je zanimivo pismo, ki ga je dobil beljaški Abwehrkämpferbund od kanclerja Kreiskega in v katerem je izrecno rečeno, da vlada vindišarjev ne prišteva k Slovencem. Zelo se moramo čuditi takemu stališču, kajti prvič v zgodovini koroških Slovencev se ta teorija ovekoveči v kakem zakonu.

Diskusijski prispevek starih borcev, ki svojega očitnega nacističnega duha nikakor niso mogli prikriti, niso našli pričakovanega odmeva, ker so bili deloma primitivni in neresnični. Tako je nekdo trdil, da v Feldkirchnu otroci lahko obiskujejo slovenščino, da se mora nemška večina odjaviti, da o slovenski gimnaziji ni govora v Državni pogodbi, da je slovenski pismeni jezik nastal šele leta 1910 v Ljubljani itd.

Predsednik Guttenbrunner je citiral svečano obljubo koroškega deželnega zbora iz leta 1920, ki zagotavlja vsem Slovencem v vsej bodočnosti popolno enakopravnost, in dodal, da oblast te obljube doslej ni izpolnila.

Tudi o ugotavljanju manjšine je seveda bilo govora. V diskusiji sta zastopnika Slovencev izjavila, da za tako ugotavljanje manjšine ob vsej močni protislovenski propagandi ni primernega vzdušja in dr. Vo-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Slovenske liste pri naslednjih občinskih volitvah

ZASEDANJE SLOVENSKIH OBČINSKIH ODBORNIKOV V TINJAH

V nedeljo se je zbralo okoli 30 slovenskih občinskih odbornikov in kandidatov v Tinjah, da bi premotrili položaj po združevanju občin in pred novimi občinskimi volitvami dne 25. marca 1973. Referirala sta podžupan pliberške občine ekonomski svétnik Mirko Kumer in član občinskega odbora dobrlovaške občine dr. Luka Sienčnik.

Mirko Kumer je v svojem govoru skušal odgovoriti na vprašanje ali je za manjšino bolje nastopati pri občinskih volitvah s samostojnimi listami ali se vključiti v avstrijske stranke. Ugotovil je, da so samostojni nastopi velike moralne in praktične vrednosti. Ukrepí se namreč narodna zavest prebivalcev, ki imajo možnost izvoliti v občinsko zastopstvo lastnega človeka, ki bo stavil o odboru njim ustrezajoče predloge. Občani lahko stopijo s svojimi željami do njega in on jim bo poskušal tudi pomagati. Samostojni nastopi so izraz kulturne in politične moči slovenskega prebivalstva.

Veliko važnost morajo slovenski mandatarji polagati na sodelovanje z mladino in zastopati in razumeti njene interese.

Sodelovanje z drugimi strankami je včasih potrebno, efektivno pa le tedaj, če so Slovenci združeni v lastni frakciji.

V primeru vključevanja v večinske stranke pa se razbije slovenska politična enotnost, kajti vsi pripadniki manjšine ne volijo tiste stranke, pri kateri kandidira zaveden Slovenec na izglednem mestu.

Za manjšinskega zastopnika v večinski stranki je usodna frakcijska disciplina. Vsa borba se namreč vrši za kulisami frakcije, in če je dotični zastopnik v frakciji uspel s kakšnim predlogom, potem na zunaj to ni njegov uspeh, temveč uspeh frakcije. Na ta način pa se narodna zavest uspava.

Govornik je prišel do zaključka, da so samostojni nastopi za manjšino nujno potrebni in je predlagal, da bi koroški Slovenci nastopili v vseh dvojezičnih občinah z enotnim imenom stranke. Tako bi se tudi najbolje pripravili na morebitni samostojni nastop pri naslednjih deželnozborskih volitvah.

Dr. Sienčnik je v svojem govoru posegel najprej v novejšo zgodovino manjšine in na podlagi te z vso ostrostjo odklonil vključevanje v večinske stranke. Pri tem je opozoril na brezuspešno strankarsko politiko slovenskih centralnih organizacij, ki je privedla do tega, **da velika večina pripadnikov slovenske manjšine danes voli ÖVP ali SPÖ. To pa se s strani večinskih strank prav rado zamolči in le tiste štejejo za Slovence, ki so volili slovenske liste.**

Govornik je pozval koroške Slovence k skupnemu nastopu pri volitvah ne glede na ideološko opredeljenost, kajti le tako more manjšina v političnem življenju dežele nekaj pomeniti.

Ugotovil je nadalje, da večinske stranke še niso odstranile šovinističnega duha, kar je najbolje dokazala proslava ob 50-letnici plebiscita. S takimi proslavami se hoče na eni strani ustrahovati slovenski element, na drugi strani pa je nemškemu življu vedno spet treba pokazati, da se še ni pozabila tradicija plebiscitnih časov. Do gotove mere pa so te proslave potrebne tudi vladajoči SPÖ, da nihče ne bi podvomil o njeni nacionalnosti.

Dr. Sienčnik se je bavil nato z delom v občinskih odborih in nakazal težko stališče slovenskih mandatarjev. Potrebna je tesna povezava med odborniki različnih občin in je iz tega vidika pozdravil zasedanje v Tinjah.

Zaključil je z apelom na slovenske odbornike, da naj se vsak pri svojem delu zaveda, da je slovenski mandatar.

Nato se je razvila živahna diskusija, v kateri so se vsi diskutanti izrekli za samostojen nastop pri občinskih volitvah. Razvidna je bila želja po nekaki slovenski politični stranki z enotnim imenom v vseh občinah. **Program take stranke mora biti za vse Slovence ne glede na njihovo ideološko in organizacijsko opredeljenost sprejemljiv.**

Ob koncu zasedanja so navzoči enoglasno sklenili:

1. V občinah južne Koroške bomo kolikor mogoče nastopili pri naslednjih volitvah z lastnimi listami.
2. Ustanovi se 6-članski odbor, ki naj pripravi in premotri ustanovitev stranke s skupnim imenom v vseh občinah.

Nedeljsko zasedanje je ponovno dokazalo politično voljo koroških Slovencev in privedlo do spoznanja, da more biti ob današnji koroški politični situaciji le samostojen nastop manjšini v prid.

Matura na Slovenski gimnaziji

Med 12. in 15. junijem 1972 je bila na Državni gimnaziji za Slovence v Celovcu ustna matura. Po pismeni maturi je bilo pripuščenih od 36 učencev in učenk 34 k ustni mautri. V 8. a razredu je opravilo od 20 učencev in učenk zrelostni izpit 17 dijakov in dijakinj. Kot smo že poročali, so bili v tem razredu trije odličnjaki.

V 8. b razredu je zaključilo od 14 učencev in učenk zrelostni izpit pozitivno 13 maturantov. Z odličnim uspehom sta maturirala Mirko Borotschnik in Dušan Schlapper, z dobrim uspehom pa Marija Janežič.

V zadnjih desetih letih je maturiralo na Slovenski gimnaziji 280 dijakov in dijakinj.

Maturitetni komisiji je predsedoval nadzornik Slovenske gimnazije prof. dr. Valentin Inzko. Razrednika obeh osmih razredov, ki sta nastopila k maturi, sta bila ga. prof. Slavka Hronek in prof. dr. Anton Wutte.

TISKOVNO POROČILO

Na sestanku dne 18. junija 1972, ki sem ga sklical, so navzoči slovenski občinski odborniki in kandidati sklenili sledeče:

1. **V bodoče nastopamo koroški Slovenci pri občinskih volitvah samostojno.**
2. **V vseh občinah nastopamo pod istim imenom.**

Za izvedbo tega načrta so navzoči izvolili šestčlanski odbor.

Mirko Kumer, l. r.
podžupan mesta Pliberk

Kulturno poslanstvo Krščanske kulturne zveze

OBČNI ZBOR V ZNAMENJU RAZGIBANE KULTURNE DEJAVNOSTI

V sredo, dne 7. junija 1972, je bil v dvorani Mohorjevega doma v Celovcu letošnji občni zbor Krščanske kulturne zveze. V imenu odbora je podal delovno poročilo predsednik Lovro Kaselj. Od 28. februarja 1971 do 7. junija 1972 je beležila Krščanska kulturna zveza z včlanjenimi prosvetnimi društvi in kulturnimi skupinami Farne mladine 243 prireditev. Krščanska kulturna zveza je postavila ob začetku zadnje prosvetne sezone zahtevo po močnejši lastni kulturni dejavnosti tudi kot dopolnilo h gostovanjem iz Slovenije, o katerih je predsednik poudaril, da ne smejo biti nadomestilo za lastno kulturno ustvarjanje. To načelo je bilo odboru KKZ pri njegovem načrtovanju vedno vodilo.

Poleg vrste dobro uspelih gostovanj iz Slovenije — gostovalo je na Koroškem tudi Slovensko ljudsko gledališče iz Celja — je izvedla Krščanska kulturna zveza tako v lastni režiji kot v sodelovanju s Slovensko prosvetno zvezo lepo število koncertnih prireditev in nastopov. Kulturna dejavnost se manifestira med koroškimi Slovenci v raznih oblikah ter se tako ugodno razvija, da postaja potreba po lastnem Kulturnem domu za koroške Slovence vedno bolj perečа. Zato je predsednik Lovro Kaselj poudaril v imenu Krščanske kulturne zveze ponovno to prevažno zahtevo. Predsednikova izvajanja na občnem zboru smo objavili v našem listu v pretekli številki na uvodnem mestu.

Iz poročila tajnika KKZ Nužeja Tolmajerja pa je bilo razvidno vse podrobno delo, ki ga je vršila KKZ tako organizatorno kot vsebinsko gledano v pretekli delovni sezoni. V Krščansko kulturno zvezo vključena slovenska prosvetna društva so beležila s kulturnimi skupinami Farne mladine 137 prireditev, gospod Vinko Zaletel pa je imel v okviru Katoliške prosvete še 106 predavanj v 50 različnih krajih Koroške, lepo število predavanj pa poleg tega še na Primorskem. Teh predavanj se je udeležilo v preteklem letu 4000 oseb.

Tajnikovo poročilo je pokazalo, koliko pomoči nudi Krščanska kulturna zveza tudi krajevnim društvom s svojim delom. V tej zvezi naj omenimo vse predpriprave koncerta našega osrednjega pevskega zbora „Jakoba Petelina-Gallusa", ki jih je v organizatornem oziru izvedel tajnik KKZ Nužej Tolmajer.

S tem pa smo že v novi prosvetni sezoni, ki jo je uspešno pričela Krščanska kulturna zveza s posebno dobro uspelo kulturno prireditvijo v Šmohorju.

Naj predstavimo še novoizvoljeno vodstvo Krščanske kulturne zveze. Za predsednika je bil ponovno izvoljen župnik Lovro Kaselj, podpredsednika sta prof. Janko Zerzer in kaplan Peter Sticker, tajnik pa Nužej Tolmajer.

Dr. Valentin Inzko, ki mu je poveril občni zbor nalogo, da vodi izvolitev novega odbora, je v zvezi z delovnim poročilom Krščanske kulturne zveze poudaril, da je bilo delo KKZ v preteklem letu razgibano in vsebinsko bogato.

Občnega zbora sta se udeležila tudi predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev **dr. Joško Tischler** in predsednik Slovenske prosvetne zveze **Hanzi Weiss.**

Kulturni dogodek

V mestni hiši v Šmohorju je otvoril v soboto, dne 17. junija 1972, župan in predsednik koroškega deželnega zbora Rudolf Tillian 3. simpozij slikarjev v Šmohorju ter razstavo slik, ki so nastale tekom lanskoletnega simpozija. Simpozij je strokovni sestanek, shod znanstvenikov, znanstveno posvetovanje, v tem primeru strokovno srečanje slikarjev alpsko-jadranskega prostora.

Ob priliki otvoritve umetniške razstave je poudaril župan Tillian, da je namen razstave v tem, da sooči prebivalstvo mesta Šmohorja s sodobno umetnostjo ter zbudi v njem zanimanje za to umetnost. Simpozij pa naj omogoči in pospešuje izmenjavo misli na umetniški ravni med Koroško, Furlanijo in Slovenijo.

Tej kulturni odprtosti mesta in njegovega prebivalstva je odgovarjal tudi sprejem, ki ga je bil isti dan deležen v mestnem domu v Šmohorju slovenski mešani zbor „Jakob Petelin-Gallus" iz Celovca. Koncert je vodil prof. Jožko Kovačič, priredila pa ga je Krščanska kulturna zveza v sodelovanju s folklorno skupino „Planina" iz Sel.

Naj navedemo v zvezi s koncertom nekaj značilnosti, ki veliko povejo. Eno smo že navedli: kulturno odprtost mesta in njenega prebivalstva. Tako v nemškem kot v slovenskem jeziku je poudaril predsednik Krščanske kulturne zveze Lovro Kaselj pomen tega kulturnega srečanja. Po pesmi naj bi se zbližali, spoznali drug drugega ter našli preko nje do odkritega sodelovanja in boljšega razumevanja v deželi. Tej vzvišeni misli je odgovarjal tudi spored, saj je bila vključena tako v prvi kot v drugi del koncerta tudi pesem v jeziku večinskega naroda.

Koncertne prireditve se je udeležila vrsta predstavnikov javnega življenja. Znano je, da je župan mesta Šmohorja tudi predsednik koroškega deželnega zbora, navzoč je bil tudi okrajni glavar dr. Scheider, kulturni referent mesta Šmohorja prof. Grabner, župan občine Brdo Hans Andrei, dekan Walcher iz Čajne, ravnatelj Muzično-pedagoške gimnazije v Šmohorju dr. Sattek, zastopstvo orožništva z okrajnim inšpektorjem Loserjem in kontrolnim inšpektorjem Jarnigom na čelu ter vrsta drugih uglednih osebnosti.

Pevski zbor „Jakob Petelin-Gallus" je nastopil na odru z avstrijsko in koroško zastavo na pročelju dvorane, oboje simbol tudi naše zvestobe do skupne domovine.

Kot posebno značilnost naj omenimo, da že dolgo ni bilo prilike slišati ob kaki kulturni prireditvi govoriti naše Ziljane toliko v njihovi mehki domači besedi. Saj so prišli na koncert z Gorij, Zahomca, Bistrice, s Čajne, z Melvič, Brda, Št. Pavla itd. Slovensko pesem so sprejemali z veliko hvaležnostjo, nekateri s solzami v očeh.

Da, tam, kjer teče bistra Zila, je naša beseda še živa, še bolj pa bi prišla do veljave, če bi jo znali približati javnosti na tako visoki kulturni ravni, kot je to zmogel na koncertu v Šmohorju pevski zbor „Jakob Petelin-Gallus". Z njim se nam odpirajo nove razsežnosti kulturne dejavnosti v deželi. **Dr. V. Inzko**

Obisk predstavnikov Slovencev iz Italije v Ljubljani

Ljubljano je obiskala na povabilo mestne konference Socialistične zveze Slovenije skupina predstavnikov Slovencev s Tržaškega, Goriškega in iz Beneške Slovenije. Bili so: slovenski poslanec v rimskem parlamentu Albin Škerk, deželni svetovalec dr. Drago Štoka, predsednik SKGZ Boris Race, deželni svetovalec in župan dolinske občine Dušan Lovriha, pokrajinski svetovalec iz Trsta Lucijan Volk, pokrajinski svetovalec iz Gorice dr. Peter Sancin, predsednik društva „Ivan Trinko" iz Čedada Izidor Predan ter župnika iz Beneške Slovenije Emil Čenčič in Marin Lovrenčič.

V teku dneva (v torek, 13. junija) je delegacijo sprejel župan ljubljanske občine ing. Miha Košak, zvečer so zastopniki narodne skupnosti na javni tribuni govorili o delu, življenju, problemih, razmerah in boju slovenskega življa v Italiji.

Predsednik SKGZ Boris Race je omenil, da Slovenci nasprotujejo štetju pripadnikov slovenske skupnosti, ker ne more, v obliki kot se uvaja, prikazati objektivne slike stanja. Govoril je nadalje o gospodarskem položaju Slovencev, o šolstvu, o kulturnih in gospodarskih ustanovah o slovenskem tisku in o športni dejavnosti.

Poslanec Albin Škerk (KPI) je prikazal politiko partije do manjšine in omenil vse pobude, ki jih je le-ta storila za ureditev manjšinskega vprašanja.

Deželni svetovalec dr. Drago Štoka je v uvodu orisal pot slovenskega naroda k samostojnosti in neodvisnosti in ugotovil, da je še vedno ena tretjina Slovencev zunaj meja svoje domovine. Podrobno je govoril o vlogi dežele, ki naj bi prevzela nalogo urejanja manjšinskih zadev. Ko je omenjal pomanjkljivost deželnega statuta glede zaščite manjšine, pa je ocenil kot pozitivno dejstvo, da so Slovenci z ustanovitvijo dežele od Kanalske doline do Tržaškega vendarle prišli pod skupno upravno streho, kar jim omogoča uspešnejši nastop in boj za njihove pravice. Deželni svetovalec dr. Drago Štoka je prikazal vse pobude, ki so bile storjene v deželnem svetu s strani slovenskih predstavnikov za ureditev manjšinskih vprašanj. Omenil je tudi predlog, ki ga je izdelala Slovenska skupnost za celovito zaščito manjšine. Na koncu je dr. Štoka izrazil vero v obstoj slovenskega življa v Italiji in se zavzel za čim večjo podporo matične dežele manjšini.

Dr. Peter Sancin je ugotovil, da v krajevnih okvirih (na deželni ravni), obstaja ugodnejše ozračje, boljše sožitje in medsebojno razumevanje med večinskim narodom in slovensko skupnostjo, da pa v Rimu ni razumevanja za vprašanja narodne skupnosti in da od tam zaviralno delujejo na reševanje manjšinskih problemov. Po njegovih besedah bi bilo nujno, da dobi dežela pristojnost po zakoniti poti samostojno reševati manjšinska vprašanja.

Močan vtis na navzoče so napravile besede župnika Emila Čenčiča, ki je orisal težak položaj beneških Slovencev. Povedal je tudi, zakaj ni med beneškimi Slovenci dovolj narodne zavesti. **Govoril je, kako jim že sto let vcepljajo strah pred slovensko besedo, češ vse kar je slovensko je protidržavno in podobno.**

Poudaril je, da Italija še dandanes ne priznа slovenskega značaja prebivalstva Beneške Slovenije in da naravni razvoj slovenskega ljudstva v tem delu dežele ogrožata izseljevanje in alkoholizem. Boli nas, je dejal g. Čenčič, ker naši zvonovi zvonijo samo mrličem, kajti krsti so v Beneški Sloveniji zelo redek pojav. **Župnik Čenčič je govoril, kako se rušijo trije stebri slovenske zavesti v Beneški Sloveniji: Cerkev, družina in vas. Povedal je, da cerkvene oblasti premeščajo slovenske duhovnike v Furlanijo, furlanske pa v Beneško Slovenijo. Govoril je tudi o ukrepih, ki naj bi zaustavili propadanje slovenskega življa v Beneški Sloveniji in na koncu poudaril, da kljub tragičnemu in obupnemu položaju je nujno nadaljevati boj za pravice Slovencev, kajti branimo naravne pravice našega ljudstva.**

Tudi Izidor Predan je podrobno opisal Beneško Slovenijo in položaj prebivalstva, govoril je o ekonomski emigraciji, o zaostalosti dežele in o oživljenju prosvetne dejavnosti med beneškimi Slovenci. Naštel je prosvetna društva, razne časopise in razne pobude s katerimi si Slovenci skušajo izboljšati svoj položaj. **Demokratični razvoj v Italiji in pa podpora matične domovine sta po njegovih besedah tista dejavnika, ki lahko občutno vplivata na izboljšanje razmer beneških Slovencev.**

Dušan Lovriha je orisal vlogo občin pri zaščiti pravic slovenskega življa, rekoč, da so občinske uprave pomemben dejavnik, ker so v slovenskih in naprednih rokah, da uveljavljajo dvojezičnost, podpirajo športno, kulturno in drugo dejavnost, pri tem pa je poudaril težaven gospodarski položaj občin, ki imajo prav zaradi dvojezičnosti dosti večje stroške v šolstvu, prosveti in drugod.

Lucijan Volk se je zadržal na vprašanjih urbanizacije in odtujevanja slovenskega ozemlja. Prikazal je nevarnost asimilacije, ki jo povzroča odhajanje mladine z domačega kraja in poudaril velik pomen dejstva, da so slovenske občine začele izdelovati lastne urbanistične načrte, s katerimi lahko zaščitijo etnični značaj svojega ozemlja.

Nato se je razvila živahna debata. Vsi predstavniki zamejskih Slovencev so poudarjali potrebo po čim tesnejšem in vsestranskem sodelovanju in povezovanju manjšine z matično deželo in pozdravili dejstvo, da ustavna dopolnila postavljajo pred republiko Slovenijo kot dolžnost skrbeti za zamejske dele slovenskega naroda.

ZASEDANJE PARITETNE KOMISIJE O „PAKETU"

V palači Chigi je začela zasedati paritetna komisija, ki jo predvideva novi statut dežele Tridentinsko — Gornje Poadižje in statuti avtonomnih pokrajin Trento in Bozen (Južne Tirolske). Komisija razpravlja v zvezi z izvajanjem „paketa" in ji predseduje podtajnik predsedstva vlade Evangelisti.

MEDNARODNA KONFERENCA PROTI ONESNAŽENJU OKOLJA

V Stockholmu se je zaključila prva mednarodna konferenca za varstvo človeškega okolja in to pod okriljem Organizacije združenih narodov. Konferenci so prisostvovali predstavniki iz 112 držav, med temi tudi Kitajske, Jugoslavije in Romunije. Albanija ni odposlala svojih delegatov. Druge komunistične države niso bile zraven iz protesta, ker ni bila Vzhodni Nemčiji priznana pravica do glasovanja. Konferenca je imela predvsem namen urediti postopek, po katerem bi se dalo zadržati nadaljnje zastrupljanje ozračja.

ZAHODNONEMŠKI ANARHISTI V ROKAH POLICIJE

V Frankfurtu je policija po pravi pravcati bitki prijela znanega zahodnonemškega anarhista Andreja Baaderja in njegovega glavnega pomočnika 27-letnega Jana Karla Rasperja. V spopadu s policijo sta bila sicer ranjena, vendar ne težko. Baader mora obsedeti še 27 mesecev od treh let, na katere je bil obsojen leta 1968 zaradi požiga veleblagovnice v letu 1967.

Nemška policija je aretirala v Hamburgu še 31-letno študentko Gudrun Ensslin, v Zahodnem Berlinu pa 22-letno Birgit Mohnhaupt in 26-letnega Bernharda Brauna. nadaj se je nemški policiji posrečilo aretirati v Hannovru tudi proslulo Ulriko Meinhof, voditeljico nemške anarhistične skupine, ki je bila odgovorna za številne atentate proti ameriškim vojaškim postojankam in sedežem desničarskih organizacij.

ZAHODNIM NEMCEM NE DAJO POTNEGA LISTA

V smislu sporazuma o Berlinu, ki so ga podpisali pred kratkim predstavniki Sovjetske zveze, Združenih držav Amerike, Velike Britanije in Francije, bi morala Vzhodna Nemčija vsakomur, ki bi to zahteval, izdati potni list za obisk vzhodnega Berlina. Takšne propustnice naj bi izdajali na petih mestih. Zahodni Nemci se pritožujejo, da stvar še ni stekla. Le v redkih primerih, kakor v primeru bolezni, so predstavniki vzhodnonemških oblasti izdali zaželene prepustnice.

V PONEDELJEK STAVKALO 40.000 PILOTOV

Predsednik mednarodnega Združenja pilotov IFALPA, finski letalski stotnik, je v Helsinkih izjavil, da je bila 24-urna stavka letalskih pilotov v ponedeljek uspešna. Če ne bodo izpolnili zahtev le-teh, bodo sledile nadaljnje stavke. IFALPA zahteva učinkovite ukrepe na letališčih, podpis konvencije proti zračnim gusarjem vseh držav na svetu in čim hitrejši podpis konvencije OZN proti ugrabitvam letal.

CLUB 33 — (Nadaljevanje s 1. strani)

spernik je še lakonično pristavil, da je proti ugotavljanju manjšine zaradi tega, ker lahko razni Wernischi izpovedujejo svoje nedemokratično mišljenje. Ob zaključku diskusije je dr. Franci Zwitter povedal, da koroški Slovenci osnutku sicer ne moremo dati privoljenja, da pa nismo proti njegovi izvedbi, ker pomeni korak naprej na poti do uresničitve člena 7. Skoraj, je dejal, razume ob nakazanem vzdušju vlado, ki da je ubrala sredinsko pot.

Dr. Vospernik je dejal, da se moramo ozirati pri iskanju skupne poti — današnja diskusija da je dokaz takega skupnega hotenja — na velike sinove naše dežele. Prof. dr. Theodor Veiter je na znanstvenem, Josef Friedrich Perkonig pa na literarnem področju nakazal pot v lepšo in enakopravnejšo bodočnost. Radikalni boj pa je treba, je zaključil Vospernik, napovedati tistemu mišljenju, ki želi pomesti z vsemi drugačemislečimi, kajti to mišljenje bi moglo privesti do ponovne katastrofe. In to ne bi bilo v smislu naše skupne koroške domovine.

Svet in dežela

Kapitalistična doba je prinesla sanje o „velikem" narodu. Sredi prejšnjega stoletja so začela Evropo in svet pretresati trenja med velikimi kapitali oziroma kapitalu služečimi državami, poizkusi ustvarjanja „večnih" Reichov in Grande Nationov. Začeli so se spopadi, ki so dosegli svoj višek v dveh svetovnih vojnah v tem stoletju, v poizkusu zavojevanja in delitve sveta.

Spopadi držav in kapitalov niso bili po volji ljudstva, niso bili po volji ljudi ne večjih ne manjših narodnosti. Porajal se je pritisk od spodaj proti državi, njenim ustanovam in birokraciji, ki niso odražale teženj in potreb ljudstva, katero jih je s svojimi davki vzdrževalo. Organi države so bili nad ljudstvom in oddaljeni od njegovih potreb, niso mogli pravočasno slediti spremembam, ki jih je prinašal in jih še prinaša gospodarski in družbeni razvoj. Celo tam, kjer je država kazala potrebo po čim boljšem reševanju zadev svojih ljudi, je zaradi svojih osrediščenih upravnih organov zaostajala za napredkom.

Dežela — nova družbena ustanova

Gospodarski in družbeni razvoj je vedno bolj pritiskal, država bi morala biti vedno bolj gibčna in mu slediti s svojimi zakoni in predpisi, toda bila je prevelika in ljudem v posameznih krajih predaleč, da bi mogla reševati skladno z razvojem posebna vprašanja posameznih krajev in pokrajin. In tako stopa v ospredje nova družbena ustanova — dežela.

Seveda obstaja država še naprej in določa vse okvirne zadeve, ki so nekemu narodu ali skupnosti glede na skupno zgodovino, skupni jezik ali zemljepisno navezanost enotne. Dežele pa prevzemajo pristojnosti, za zadeve, ki so jim značilne in za take zadeve, ki jih je treba hitreje reševati.

Evropa postaja domovina dežel

Evropa sama je na tem, da postane domovina dežel ne držav in niti ne narodov. To nam kažejo že živahni odnosi med posameznimi deželami. Slovenija npr. zelo živo sodeluje s sosednjo Furlanijo-Julijsko krajino, s Štajersko in tudi s Koroško, z Bavarsko, z Alzacijo in še drugimi. Upravne dežele v Nemčiji in Avstriji so po zadnji vojni postale zvezne dežele in dobivajo vse več pristojnosti. V Italiji, kjer je bilo pojmovanje države tradicionalno centralistično, je prišlo prav zadnji čas do korenite spremembe in država se je podelila na dežele z rednim pravilnikom poleg tistih z izrednim pravilnikom (Dolina Aosta, Južna Tirolska, Furlanija-Julijska krajina, Sicilija in Sardinija), ki so zaradi svojih posebnosti (tudi prisotnosti neitalijanskih jezikovnih skupnosti) obstajale že poprej. V Franciji je opaziti zelo močno težnjo po priznanju zgodovinskih dežel, ki jo sili razvoj, dasi se tega francoska centralistična mentaliteta še ni jasno zavedla.

Dežela dobiva mednarodni pomen

Nastanek dežel izhaja iz zgodovinske preteklosti in iz pokrajinsko zemljepisne navezanosti. Ljudje, ki doživljajo celo zgodovino skupno usodo in se v vsakdanjem življenju vedno srečavajo na svojih potih, začutijo, da so si blizu. Začnejo skupno kulturno ustvarjati, gospodariti in živeti. Sorodnost z drugimi deželami jih veže nato v skupnost v posebni državi in s svetom. Dežela je danes pretežno notranje državnega pomena, toda vedno bolj stopa tudi **na mednarodno raven.** Njeno mednarodno uveljavljanje pa je odvisno od njenega položaja na stičišču poti in kultur. Zato si pot na svetovno raven utrejo najhitreje in najuspešneje tiste dežele, ki znajo svoj položaj dobro izkoristiti in se zavedajo vseh možnosti, ki jim ga le-ta nudi. Švicarska deželna (kan-

Gallusov koncert v Šmohorju

V soboto, 17. junija, sta pevski zbor Jakob Gallus-Petelin in plesna skupina iz Sel prinesla v Šmohor v Ziljski dolini slovensko pesem in slovensko folkloro.

Dvorano mestne hiše je tokrat sestavljalo kaj pestro občinstvo. Največ je bilo seveda rojakov Ziljanov: spoznali smo jih po njih mehki pojoči govorici. Nemški sodeželani in tujski gostje so bili na koncertu častno zastopani.

Pozdravne besede je spregovoril predsednik Krščanske kulturne zveze Lovro Kaselj. Napovedovalca Mojka Misja in Vili Rakušek sta v obeh jezikih vodila od točke do točke sporeda. V izbranem, pesniškem jeziku, a ne dolgovezno, sta tolmačila umetne in narodne pesmi ter rajalni nastop Selanov.

Prvi del sporeda je bil po pozdravnem geslu „Naša pesem naj zaori" posvečen resni glasbi starih mojstrov. Gallus, Kranjec, spada k njim. Njegove skladbe pojejo vsi dobri zbori. Besedilo je po tedanji navadi v latinščini.

Temu uvodnemu težjemu delu je sledil nastop selske folklorne skupine. Sproščeno je zarajala selska mladina ob zvokih harmonike; dekleta in fantje v rožanskih nošah z nasmejanimi obrazi so napolnili cel oder.

Gallusov zbor je ustanova pokojnega dr. Franceta Cigana. Zdaj je pomlad — to Cankarjevo besedilo — je dr. Cigan mojstrsko uglasbil. Gotovo bo ta pesem prišla na sporede vrhunskih zborov. Ženski zbor je zapel nežno in zelo pevno uspavanko Milke Hartmanove, ki izzveni v opomin „Krepko rasti in zibke ne pozabi". Zadnja pesem prvega dela je bila Mira Kernjaka „Spomini".

Odmor je bil skoro prekratek, če bi hoteli pozdraviti vse znance. V drugem delu je prišla na vrsto narodna pesem, ki je seveda našla posebno dober odmev. Slišali smo Pesem o rojstvu, Mlinarja, Gorenjsko serenado in Dečva to mi povej. Zbor in solist so se prav lepo ujemali. Bil je pravi užitek poslušati to izredno kultivirano petje. Tudi v drugem delu je nastopila plesna skupina iz Sel, ki je sprejela hvaležen aplavz. Prijetno je bilo gledati mlada, zala dekleta in gibčne fante.

Ob koncu smo spet čuli tri slovenske narodne in nemško v narodnem slogu. Vse so užgale in močno odobravanje je izsililo dodatke. Pevci, pevovodja prof. Jožko Kovačič in solist prof. Janez Kampuš so vzpostavili s poslušalci kontakt, da je bilo vse enota. Spet smo občutili, kakšno izredno moč ima pesem, da res povezuje, blaži in dviga.

Upamo, da bo Gallus svoje poslanstvo nadaljeval. Želimo mu dosti uspeha, pevcem pa vztrajnosti in idealizma v taki meri kot doslej. Pevovodja je preizkušnjo prvih velikih nastopov dobro prestal; naj z zborom raste in napreduje.

SLOVENCI *doma in po svetu*

† DR. ANDREJ BUDAL

V triinosemdesetem letu je pred kratkim umrl naš primorski rojak **dr. Andrej Budal,** narodni mož, ki je svoje vztrajno in vestno pisateljsko pero dobrih šestdeset let sukal temu edinemu namenu: slovenskemu prerodu in ohranjevanju slovenskega rodu na Primorskem.

Pokojni se je rodil 31. oktobra v Štandrežu pri Gorici. Po končani goriški gimnaziji je odšel na Dunaj študirat romanistiko in je tam leta 1913 tudi doktoriral. Prvo svetovno vojno je preživel kot vojak v Ljutomeru, Ljubljani, Trstu in Vidmu. Po italijanski zasedbi Primorske pa se je zanj začelo obdobje prestavljanja s službenega mesta na službeno mesto. Kot profesor francoščine in slovenščine je najdlje prebil v Vidmu, kjer je z vmesnim kazenskim postankom v Perugii in dveletnim poučevanjem slovenščine na beneški visoki ekonomski in komercialni šoli dočakal tudi konec druge svetovne vojne.

Med njegovo zgodovinsko povestjo „Križev pot Petra Kupljenika", s katero je nastopil v Ljubljanskem zvonu leta 1910, in zadnjo zbirko povojnih esejev in člankov, izšlo pod naslovom „Odmevi z roba", leži — kot so našteli poznavalci njegovega pisanja, najmanj deset obsežnejših leposlovnih del, štiri literarno-zgodovinska dela, vsaj štirinajst večjih prevodov iz tujih književnosti in dolga vrsta razprav, člankov ter razmišljanj v zbornikih, koledarjih in drugih publikacijah.

Slovenščina na ameriških univerzah

V „Našem tedniku", od 18. maja, smo v članku „Slovenska izbira" omenjali, kje vse se na evropskih univerzah poučuje **slovenščina.** Omenili smo tudi, da so jo uvedli tudi na nekaterih univerzah v Ameriki.

Kakor pa nam slovenski dnevnik **„Ameriška domovina"** iz Clevelanda v Ohiu (ZDA) poroča, bo pouk slovenskega jezika od naslednjega šolskega leta redno na učnem sporedu vseučilišča **Cleveland State University.**

V istem dnevniku pa nam univ. predavatelj g. Joseph F. Kess sporoča, da je na **University of Victoria** v Britanski Kolumbiji (Kanada) poučevanje slovenščine že sedaj na sporedu. V naslednjem letu bo slovenščino uvedla v svoj učni spored tudi **University of Edmonton** v pokrajini Alberta (Kanada). Nadalje g. Kess tudi omenja, da je na več univerzah v ZDA poučevanje slovenščine že redno v učnem sporedu, ena od teh univerz je tudi **Indiana University** v Bloomingtonu.

Vse Slovence v stari domovini bi gotovo zelo zanimalo, da bi nam naši ameriški rojaki sporočili, katere so univerze v Severni Ameriki in mogoče tudi v Južni, kjer se slovenski jezik poučuje.

In za vse tiste naše ljudi, ki verjamejo v odrešilnost nemškega, angleškega ali še kakšnih „velikih" jezikov: **sapienti sat.**

ŽUPANČIČEVE NAGRADE

Te dni so podelili Župančičeve nagrade, tradicionalna priznanja, ki jih vsako leto podeljuje Svet za kulturo pri ljubljanski mestni skupščini. Nagrade so namenjene tistim umetniškim dosežkom, ki so posebej pomembni za kulturno življenje v Ljubljani. Nagrade (6000 din) sta podelila predsednik Sveta za kulturo **Stane Bernik** in predsednik žirije **Boris Kain.** Prejeli so jih naslednji ustvarjalci:

Boje Kovačič: za knjigo „Sporočila v spanju — resničnost"; **Eva Novšek-Houška:** za pevske poustvaritve slovenskih del na koncertnih odrih v Ljubljani v letu 1971; **Kiar Meško:** za izredno, razstavno dejavnost v minulem letu in še posebej v Ljubljani; **Eksperimentalno gledališče „Glej":** za uprizoritev predstave „Spomenik G"; **Oblikovalna skupina:** Ing. arh. Peter Skalar, akademski slikar Matjaž Vipotnik, ing. arh. Janez Suhadolc, ing. arh. Judita Skalar: za likovno oblikovanje ljubljanske banke.

GORŠETOVA RAZSTAVA V KOSTANJEVICI

Lamutov likovni salon bo priredil 30. junija zvečer, ob 19. uri veliko retrospektivno razstavo akademskega kiparja Franceta Goršeta.

Uvodno besedo pri odprtju bo imel akademik prof. dr. France Steie.

Katalog je v slovenščini in angleščini s kritično portretno študijo akademika dr. Steleta.

Razstava bo odprta julija in avgusta, to je čas trajanja XII. mednarodnega simpozija kiparjev „Forme vive", na katerem sodelujejo tudi umetniki iz Anglije, Nizozemske, Japonske, Nemčije in Jugoslavije.

V Benečiji prvi tečaj slovenskega jezika

Na pobudo kulturnega društva „Ivan Trinko" iz Čedada so pred kratkim uspešno zaključili na učiteljišču v Špetru Slovenov v Beneški Sloveniji prvi tečaj slovenskega jezika.

Tečaj je trajal dva meseca in ga je vodila mlada beneška učiteljica iz Ažle **Iris Bataino,** ki je lani diplomirala na slovenskem učiteljišču v Gorici. Ob zaključku tečaja je predsednik društva **Izidor Predan** pozdravil vse udeležence in izrazil željo, da bi znanje slovenskega jezika še izpopolnili. V spomin jim je podaril nekaj slovenskih knjig.

Tečajniki so bili: študentje, nekaj šolnikov in uradnikov, prodajalke in delavci. Po večini stanujejo v beneških vaseh, nekaj Furlanov pa je prihajalo tudi iz Čedada. Zanimivo je, da je tečaj pokazal, da je mogoče v nekdaj umetno zastrupljenem okolju ustvariti pristne človeške odnose, če obstaja želja po medsebojnem spoznavanju.

Pred začetkom tečaja so nekateri nasprotniki te pobude skušali ustvariti težave prireditelju (postavili so celo pogoj, da bi morali poleg slovenščine poučevati še nemščino). Toda s trdno voljo, ki jo je podžigal vpis zmerom večjega števila ljudi, je društvo „Ivan Trinko" uspešno izpeljalo tečaj. Le-ta je bil samo priprava na druge tečaje, ki jih bodo prirejali v prihodnje. **Izidor Predan je dejal, da so beneški Slovenci pokazali, da obstaja v Benečiji volja po učenju slovenščine-materinega jezika tamkajšnjega prebivalstva, kar bodo morali upoštevati tudi odgovorni dejavniki. V zadovoljevanju jezikovnih pravic bo potrebno uvajati pouk slovenščine tudi v šole. Pričakujejo, da bodo vsaj v nekaterih srednjih šolah omogočili slovenskim otrokom delni pouk v materinščini.**

JUBILEJNI KONCERT SLAVE KLAVORE

V okviru praznovanja 25-letnega dela KUD Slava Klavora iz Maribora, je minuli teden proslavil svojo obletnico tudi moški pevski zbor, ki se imenuje po narodni junakinji Slavi Klavori.

Hkrati s 25-letnico nadvse uspešnega in mednarodno priznanega zbora Slava Klavora, je praznoval tudi njegov dolgoletni dirigent **prof. Jože Gregorc,** ki se že štirideset let udejstvuje na kulturno-umetniškem področju. Prof. Jože Gregorc je postal umetniški vodja zbora leta 1955, dve leti pozneje pa je zbor spričo izredne kvalitete že začel nastopati v tujini.

Generalni konzul dr. Riesenfeld - odlikovan

Pretekli teden je postal „častni član univerze v Gradcu" avstrijski generalni konzul v Ljubljani dr. Heinrich Riesenfeld.

Priznanje je prejel dr. Riesenfeld za zasluge, ki si jih je pridobil na področju avstrijsko-jugoslovanske kulture in znanstvene povezave in tesnejšega sodelovanja med graško in ljubljansko univerzo.

Pomen temu priznanju je dala navzočnost vidnih osebnosti iz Slovenije, tako npr. prorektorja ljubljanske univerze prof. dr. Janeza Milčinskega, načelnika urada izvršnega sveta za mednarodno sodelovanje Marka Kosina, jugoslovanskega generalnega konzula v Gradcu Marjana Cuculiča in drugih.

Darujte za tiskovni sklad!

tonalna) skupnost npr. ne bi nikoli dosegla tako pomembne vloge na mednarodni ravni, če ne bi znala dobro ceniti in izkoristiti položaja, ki ji ga prinaša prisotnost treh (oziroma skupno z retoromansko, štirih) narodnosti, ki se na tem prostoru srečavajo, nemške, francoske in italijanske. Kulturni, politični in gospodarski predstavniki iz vseh treh jezikovnih svetov se na tem prostoru počutijo domače, obenem pa vedo, da bodo tukaj srečali pripadnike iz drugih jezikovnih prostorov in zato radi izberejo Švico za kraj svojih srečanj in sestankov, kar švicarskim kantonom prinaša tako pomembno mednarodno vlogo in družbeno-gospodarsko korist.

Zmerom boljše sožitje med slovensko in italijansko narodno skupnostjo v Italiji

Bogastvo jezikov in kultur so zadnje čase začeli ceniti tudi v Italiji. Italijanska javnost se vedno močneje zanima za miselno in kulturno bogastvo, ki so ga ohranile neitalijanske skupnosti v Italiji. Poleg nemških Južnih Tirolcev živijo v italijanski državi slovenski Primorci in francoski Valdotanci v dolni Aosta, v deželi Abruzzo živi v nekaj vaseh še hrvaška skupina, v Kalabriji albanska in v obrežnih predelih Apulije, Kalabrije in Sicilije tudi grška; v deželi Piemont obstoja v hribovitih predelih še provansalska skupnost, zato so uvedli tudi v šolah provansalščino v prizadetih hribovskih občinah piemontske dežele. Na Sardiniji govorijo tudi nekatera katalonska narečja.

Na Primorskem sta prisotni italijanska in slovenska narodna skupnost, ki zadnji čas vzpostavljata medsebojno vedno prisrčnejše stike. Pomemben korak na tej poti je bil storjen pred kratkim v Trstu, kjer so izdali pesmi Srečka Kosovela v italijanskem prevodu v izredno lepi opremi. — Tržaška škofija ima posebnega vikarja za Slovence. Najpomembnejši korak pa je v cilju skladnega sožitja med primorskimi Slovenci in Italijani napravila goriška nadškofija, ki je ustanovila v Gorici posebno slovensko župnijo, katera bo združevala slovenske ljudi iz vseh mestnih župnij, tako da bodo ti člani posamezne mestne župnije in še slovenske župnije. To je bilo storjeno zaradi tega, da se slovenski ljudje ne bi izgubljali med župljani drugega jezika in pa da bi dušno pastirstvo med slovenskimi ljudmi kar najbolje uspevalo. Tako soglasje je mogoče, če se obe narodni skupnosti trudita, da bi živeli v medsebojnem spoštovanju in v duhu krščanske ljubezni.

Koroška je dvojezična dežela

Dvojezična je tudi dežela Koroška. Združuje nemško in slovensko koroško skupnost in preko njiju germanski in slovanski svet in kulturo. To bogastvo bi Koroški druge dežele morale zavidati, če bi ga sama znala izkoristiti. Pridobila bi si lahko sloves dežele, kjer se srečavata Sever in Jug ter Vzhod in Zahod; kjer bi se srečavale ugledne osebnosti iz kulture in politike, gospodarstva in znanosti iz obeh velikih prostorov, germanskega in slovanskega. Lepota dežele daje vsemu temu še dodatni pomen.

Slovensko-koroška skupnost se dvojezičnega poslanstva dežele jasno zaveda, kakor se zaveda tudi svoje pravice do življenja in razvoja, ki ji gre po božjem in naravnem pravu. Zato se nikakor ne bo vdala poizkusom spodkopavanja ali pačenja njenega izvirnega porekla, grožnjam in pritiskom. Zaveda se tudi znamenj časa; zaveda se, da tudi na koroškem zanaprej ne bo več mogoče svetu tajiti in prikrivati in izigravati njene nadtisočletne prisotnosti v deželi. Zaveda se, da si bo Koroška pridobila svoj mednarodni ugled in veljavo le, če si bo izoblikovala skladno sožitje obeh narodnih skupnosti v dežele, nemške in slovenske.

Sinoda koroške Cerkve nam priča, da je to spoznanje začelo neustavljivo prodirati. Koroška Cerkev pa si bo pridobila pečat krščanske pravičnosti in ljubezni šele z enakopravnim upoštevanjem obeh v deželi prisotnih narodnih skupnosti, kar ji do danes ni uspevalo. Bodočnost pa bo to prinesla, če bodo njenim sklepom sledila tudi dejanja. Eno takih pa ni javno ščuvanje in sramotenje od enega njenih članov, ki svojo mržnjo že leta nemoteno širi in zaseda povrh vsega še položaj ob najstarejšem svetišču dežele, kjer je grob sv. Modesta, apostola Koroške, ob svetišču, ki je nemškim in slovenskim Koroščem enako drag.

Ali bo prebujenje Koroške prepozno?

Zgodilo se bo lahko, da bo prebujenje Koroške prepozno. Pametni Gradec prav nič ne čaka in prizadevno ter uspešno navezuje kulturne in poslovne stike s Slovenijo, s Hrvaško, z Ogrsko in Furlanijo-Julijsko krajino. Na drugi strani pa svetovljanska Ljubljana uprizarja svetovna prvenstva. Uprizorila jih je že osem, da ne štejemo številnih mednarodnih prireditev in srečanj. Ali bo kasneje, ko bodo vloge izoblikovane, na prostoru med Alpami, Panonijo in Jadranom možno še kakšno središče za mednarodna srečanja? Do kdaj le se bo Koroška izčrpavala s takimi stvarmi, kot so dvojezični napisi in podobno? Po vsem tem, kar je bilo povedanega, bi mogli domnevati, da bo postalo prav kmalu jasno, kdo prizadeva deželi pri njenem cilju po večji uveljavitvi največjo škodo.

A. S.

Pismo bralcev:

NA SALZBURŠKI UNIVERZI SE UČIMO SLOVENŠČINE

Na slavističnem inštitutu salzburške univerze sem našel v začetku tekočega semestra v seznamu predavanj za jezike tudi „slovenščino za začetnike". Kot reden študent univerze v Salzburgu sem z zanimanjem pričakoval predavanj slovenščine, katero smo govorili kot otroci v mojem rodnem kraju, v Borovljah, pa sem jo kasneje pozabil.

Na dan prvega predavanja sem se podal v avditorij slavističnega inštituta. Bil sem sila radoveden, koliko študentov bo navzočih. Prijetno pa sem bil presenečen, ko je prišlo nad dvajset slušateljev; torej več kot za druge jezike.

Predavanja obiskujejo rojaki in rojakinje s Koroškega, in sicer študentje teologije in absolventi Slovenske gimnazije v Celovcu, pa še drugi, katerih materinščina je nemščina. Slušatelji smo bili izredno veseli, da je našla tudi slovenščina pot na salzburško univerzo.

Na prvem predavanju nas je lepo pozdravila in sprejela naša cenjena gospa prof. dr. Marija Slodnjak-Petrov, doma v Sakušaku pri Ptuju na slovenskem Štajerskem. Gospa profesorica je strokovnjakinja za slavistiko. Prvo lekcijo smo zaključili s petjem naših koroških rojakov. Bil je, kot vidimo, zelo lep in prijeten začetek.

Metodično nas lepo uvaja v gramatiko slovenskega jezika predavateljica. Razveseljivo je tudi, da ima univerza še kar lepo število slovenskih knjig; uspelo nam je dobiti celo en izvod stare slovenske Biblije. **Tisti študentje, ki se prvič učijo slovenskega jezika, so spoznali, da ni tako brezpomembno učiti se slovenščine, že zaradi tega, ker je le-ta najbolj blizu ruščini od slovanskih jezikov. Slovenski jezik torej zares ni manj vreden, kot to trdijo nekateri zlobni krogi, saj je slovenski narod obogatil svetovno literaturo v marsičem.**

Naš krožek na univerzi se veseli predavanj slovenščine, kajti vsako od teh je za me in moje kolege resničen domovinski večer v tujini. I. Heyer

Slovenska delegacija na Koroškem

Pretekli teden je obiskala Koroško delegacija vidnih osebnosti kulturnega, gospodarskega in političnega življenja iz Mežiške doline, med njimi tudi trije poslanci iz Ljubljane. Gostje so se odzvali povabilu Avstrijsko-jugoslovanskega društva za Koroško.

Najprej so si gostje iz Slovenije ogledali zaprto kopališče v Celovcu, kjer jih je v imenu župana pozdravil mestni svétnik Teuber. Naslednji cilj slovenske delegacije je bil ogled mladinskega doma v Seebachu pri Špitalu ob Dravi, v katerem je nastanjenih okoli 40 pohabljenih otrok. Tu je goste v navzočnosti jugoslovanskega generalnega konzula Bojana Lubeja, okrajnega deželnega glavarja dr. Lientschniga in šolskega ravnatelja Prascha pozdravil dvorni svetnik dr. Machart, ravnateljica ga. Anni Kavallar pa je delegaciji razkazala dom.

Močan vtis je napravil na goste najrazličnejši način zdravljenja otrok, saj gre pri tem za to, da bi le-ti v poznejšem življenju lahko opravljali svoje delo samostojno.

Delegacijo so potem avstrijski gostitelji peljali na Dobrač, kjer so si ogledali novo poslopje in stolp radiotelevizijskega oddajnika. Le-ta je pohvalila veliko gradbeno storilnost ter bila navdušena nad lepoto alpskega sveta v tem delu prelepe Koroške.

Zvečer so bili zastopniki Mežiške doline gostje beljaške mestne občine. V Warmbadu jih je v srbohrvaščini in nemščini pozdravil podžupan inž. Sereinigg. V svojem govoru je med drugim orisal komunalno-politični položaj Beljaka, hkrati pa je poudaril dobrososedske odnose z Jugoslavijo in Italijo, ki zagotavljajo mir v našem življenjskem prostoru, s tem pa tudi ekonomski in kulturni razvoj naših sosednjih dežel.

V odgovoru se je župan velike ravenske občine (Prevalje, Guštanj in Mežica) Ivan Strmičnik zahvalil za gostoljubnost in prisrčne stike na Koroškem. V imenu Avstrijsko-jugoslovanskega društva pa je predsednik Krassnig govoril o obmejni kulturni dejavnosti društva, pri čemer je omenil zlasti medsebojno sodelovanje med sosednjima deželama.

Folklorni festival v Celovcu je navdušil

„Teden srečanja" sta zaključila v petek in soboto v Domu glasbe dva uspela večera: prv ije bil posvečen narodni glasbi in pesmi Slovenije, Furlanije-Julijske krajine in Koroške, v drugem so se nam predstavile folklorne skupine Danske, Jugoslavije, Avstrije in Madžarske.

TRADICIJA IN NOVE STVARITVE TREH POKRAJIN

Napovedovalec koroškega radia Arno Patscheider nam je v strokovni razlagi, ki so jo prispevali glasbeniki dr. Valens Vodušek (Slovenija), prof. Claudio Noliani (Furlanija) in prof. Helmut Wulz (Koroška), povedal pomen in nastanek narodne glasbe.

Tako smo v razlagi čuli, da je dandanes že težko najti nekoga, ki bi zlagal nekaj pristno narodnega. Vse se suče okoli potvorjene narodne pesmi oziroma inštrumentalnih viž. Razširjanje takih manjvrednih (v literaturi bi jih nazvali šund ali kič) del je mnogo lažje in pogosteje, saj delajo zanje radio in v gostilnah muzikboksi silno reklamo. Nekako v sredi pa je narodno-zabavna inštrumentalna glasba, ki so jo prvi začeli bratje Avseniki (v nemškem prostoru jih nazivajo „Die lustigen Oberkrainer"). In vprav to glasbo čisto napačno nazivajo in jo pojmujejo kot ljudsko glasbo, a je le kratkotrajne vrednosti. Komaj jo slišimo, že gre vpozabo, prav tako kot popevke ali melodije v pop glasbi.

Primerjava s tem se nam vsiljuje na petkovem večeru narodnih pesmi in melodij. Edino čisto pristne pesmi in viže v narodnem tonu smo lahko občudovali in slišali od slovenskih skupin, bratov Kranjc iz Hajdine s svojima orglicama (žveglama) in od ženskega pevskega kvinteta iz Velike Varnice. To je še narodna pesem, ki se je tam na vasi ohranila po izročilu prav v današnje dni. Ta dva primera pričata, koliko neizčrpnega narodno-glasbenega bogastva je še ohranjenega pri naši sosedi Sloveniji. Tudi „Alpentrio Wieting" in „Wörther-See-Quintett" se močno približujeta pristnemu narodnemu tonu.

Ansambli, pa najsi bosta to odlična zabavno-inštrumentalna ansambla „Dobri znanci" iz Ljubljane s sestrami Potočnikovimi, ali ansambel v isti zasedbi „Die lustigen Oberkärntner" so za uho zelo prijetni, a so le umetne glasbene tvorbe.

PLEŠOČI IN POJOČI ANSAMBLI

4. „Teden srečanja" pa je v soboto zvečer v polni dvorani zaključila prireditev narodnih plesov štirih dežel: Danske, Jugoslavije, Avstrije in Madžarske.

Na začetku prireditve je celovški župan Hans Ausserwinkler v kratkih besedah poudaril pomen srečanja raznih narodov v Celovcu (14 po številu), ki so se v osmih dneh zbirali na 25 uspešnih prireditvah. Celovec, kot se je pokazalo tokrat, je ponovno postal, že četrtič zapovrstjo središče plodnih kulturnih razgovorov in aktivne dejavnosti. Nato je župan pozdravil vidne osebnosti, med njimi jugoslovanskega veleposlanika v Avstriji Vošnjaka, veleposlanika Madžarske Kurtana, superintendenta Pellarja, jugoslovanskega generalnega konzula Lubeja, italijanskega generalnega konzula dr. Veniera, generalnega konzula Zvezne republike Nemčije dr. Koppa in druge.

Sobotni večer je nudil navdušenemu občinstvu zares sijajno sliko plešoče Evrope, od Danske do Madžarske, katero je v prvem delu programa povezoval odlični učiteljski kvintet s pevskimi vložki.

Prvi je nastopil na odru, ob spremljavi dveh violin, danski folklorni ansambel v krasnih narodnih nošah iz 17. in 18. stoletja. Fantje in dekleta iz Gladaxa (pobratimsko mesto Celovca) so pokazali avditoriju plese danskega ljudstva, ki so v glavnem umirjeni, a dosežejo svoj višek v hrupnem renskem dvokoraku.

Nekaj čisto novega je bil nastop slovenske folklorne skupine (Jugoslavija) iz Beltincev v Prekmurju, ki je pod vodstvom Borisa Zaliga predvajala prekmurske plese v originalnih narodnih nošah ob spremljavi malega orkestra: violina, cimbale, klarinet, kontrabas in harmonika. Dečve so imele raznobarvne rute, jopice in predpasnike, stasiti fantje pa bele platnene hlače in srajce. Zakaj se je vodstvo prireditve odločilo ravno za prekmursko folklorno skupino? Jaz bi našel razlago, ki je morda v tem, da se ti plesi odlikujejo po svoji enostavnosti in preprostosti. Pomislimo samo na izvajanje stanovskih plesov srednjega veka, kot npr. tkalska ali šustarska, šmarjanka, trojka ali šimširi.

Znan pojav v etnologiji, da se na obrobnih ozemljih neke kulture ohranijo sorazmerno dolgo starinska izročila, ki so povsod drugje že zdavnaj izumrla. Slovenski primeri to potrjujejo: Rezija, Koroška, Prekmurje in Bela krajina. Tako sta Bela krajina in Prekmurje, ki imata enako kot ves vzhodni obrobni predel Slovenije mnogo skupnega s sosednim hrvaškim kajkavskim ozemljem, ohranila v nekaterih običajih in navadah najstarejše oblike, ki so med Hrvati že izumrle. Zlasti je očaral njihov nastop s svatovskimi plesi ob spremljavi godbe.

„Igralci, pevci in plesalci iz Bad Goiserna, pod vodstvom Loisa Neuperja so na starih inštrumentih (dve violini, kontrabas in diatonična harmonika) predvajali staro tradicionalno narodno umetnost pokrajine Salzkammerguta in tako častno zastopali Avstrijo. Tu naj omenim lepe jodlarje, medtem ko je plesni ansambel: dekleta v dečlah, fantje v kratkih irhastih hlačah pokazal bogastvo „landlerja in štajrerja", nazadnje pa turbulentni svatovski ples (petje in copotanje z nogami), ki se konča z ugrabitvijo neveste.

Drugi del folklorne prireditve je pripravila madžarska plesna skupina iz Zalaegerszega. Le-ta je pokazala občinstvu plesne običaje in navade iz vseh predelov Madžarske. Tu smo videli, da gre tej folklorni skupini bolj za obdelavo tradicionalnega narodnega plesa, ki se potem izraža v baletni umetnosti. V različnih krasnih narodnih nošah in ob spremljavi desetčlanskega narodnega orkestra (zraven sta tudi dve mladenki: klarinet in violina) je madžarski ansambel zadivil z ognjevitimi plesi svoje domovine, ki spominjajo že na cirkuško akrobatiko (podobnost z dinamičnimi srbskimi, makedonskim iin ruskimi plesi).

Občinstvo je z izrednim zanimanjem sledilo plesom posameznih narodov in je bilo vidno zadovoljno ter je posamezno folklorno skupino ob vsaki novi obliki viharno nagrajevalo z dolgimi aplavzi.

Na koncu festivala se je upravnik koroškega radia prof. Goritschnig zahvalil vsem sodelujočim skupinam in sodelavcem za uspešno sodelovanje in za srečen zaključek „Tedna srečanja". B. L.

Naše prireditve

Katoliško prosvetno društvo v Globasnici vabi na

OTVORITEV DRUŠTVENEGA ODRA

v nedeljo, 25. junija, ob 15. uri pri Šoštarju v Globasnici.

Na sporedu so: pevski koncert, plesna zabava, pri kateri igra ansambel „Štirje kovači". Odbor

---

Slovensko prosvetno društvo Radiše vabi na ljudsko igro

LOVSKI TAT

v soboto, 24. junija, ob 20. uri v farni dvorani v Škocijanu.

Ljubitelji odrske umetnosti, posebno pa lovci, prisrčno vabljeni! Odbor

---

Slovensko prosvetno društvo „Košuta" Sele-Kot vabi na

LITERARNI VEČER

ki bo v soboto, 24. junija, ob 20. uri v gostilni pri Žagi v Selah-Kotu.

Nastopili bodo besedni umetniki Kluba kulturnih delavcev iz Kranja.

Ljubitelje slovenske besede umetnosti vabimo, da se prireditve v čim večjem številu udeležijo. Odbor

Petje blaži, dviga, navdušuje . . .

VELIK USPEH KONCERTA SLOVENSKEGA OKTETA V SELAH

Sele so bile svojčas širši javnosti komaj poznana naselbina gorskih kmetov in drvarjev, ki je imela le malo stikov z zunanjim svetom. Odkar pa so s cesto bolj dostopne, so tudi bolj znane ne le po Koroški, temveč tudi po slovenskem jugu. Izletnikov prihaja vedno več. Privablja jih gorska pokrajina, nova moderna cerkev s farnim domom, spomeniki in drugo. Letoviščarjem, ki se želijo v miru oddahniti od mestnega hrupa, nudijo naša gostišča prijetno bivanje.

Kulturno so Sele razgibane. Dvojno prosvetno društvo, pevsko društvo, športna udruženja to dokazujejo. Igralci prosvetnega društva „Planina" nastopajo z igrami doma, pa so tudi že gostovali na raznih krajih na Koroškem, pred kratkim pa tudi že v Gorici. A tudi v Selah smo že mogli parkrat pozdraviti goste iz juga.

Že več let obstoja med selsko in škofjeloško občino bratska vzajemnost, ki se izraža v medsebojnih obiskih. Škofjeloški župan g. Krvina, poklican v višjo službo, je v slovo naši občini poklonil izreden kulturni užitek: koncert svetovno znanega Slovenskega okteta.

Privlačna moč tega pevskega zbora je v nedeljo, 18. junija, napolnila vso dvorano in balkon farnega doma ne le z domačini, marveč s številnimi prijatelji petja iz bližnje in daljne okolice. **G. župan Herman Velik je v nagovoru pozdravil tovariša Krvino in ostale častne goste, oktet in njegovega vodjo. Spomnil se je tudi 85-letnice rojstva domačega župnika Alojzija. Deklica je vsem trem izročila šopek nageljnov.**

Nato je oktet izvajal bogat spored. Zapel je najprej umetne skladbe: dve Gallusovi, staroslovensko, češko, več slovenskih in kot uvod v drugi del koncerta znano Kernjakovo „Juhe, pojdamo v Škufiče . . ."

Po odmoru je sledilo več koroških narodnih, nato pa nam je oktet pokazal, kako poje hrvatski, srbski, ruski narod, da celo kako črnci.

Slovenski oktet ima čudovite krepke, ubrane glasove, izvežbane do potankosti. Ni čuda, da je vsaki pesmi sledilo burno ploskanje in da je občinstvo hotelo poslušati še in še. Za zaključek je oktet navrgel še „Ribniško", da je bilo dobre volje polno rešeto in z navdušenjem je na pobudo g. kaplana Matka vsa dvorana v odgovor zapela: Mi vas imamo radi, radi, radi, radi . . . pa še vas bomo imeli radi, radi, radi . . . radi prav zares!

Ta koncert je bil rekordna prireditev kar se tiče podajanja zbora in številne udeležbe. Hvaležni smo obema županoma in oktetu za to kulturno doživetje, oktetu pa še posebej želimo mnogo takih uspehov povsod, kamor ponesejo našo lepo slovensko pesem.

Tudi življenjsko zavarovanje pri zvezi „Raiffeisen"

Akcijska družba za življenjsko zavarovanje „Raiffeisen", ena izmed najmlajših posebnih podjetij denarne organizacije „Raiffeisen", ki so jo ustanovili za izpopolnitev kar se da univerzalne ponudbe, je pred kratkim dala poročilo o gospodarskem poslovanju preteklega leta.

Na tiskovni konferenci je deželni poslovodja, dipl. trg. Peter Schippel dejal, da se je zaradi široke mreže filial (1900) v Avstriji povečala pogodbena vsota na novo sklenjenih pogodb v preteklem letu z vsoto 214 milij. za 95,7 odstotkov. Vsota vseh pogodb iz kapitalnih ter rentnih zavarovanj se je 1971 več ko potrojila in je ob koncu leta znašala 344 milj. šilingov. Nadpovprečno je bilo naraščanje pri dohodkih od premij, ki so v tem času narasle za 20,7 % na 13 milj. šilingov.

Koroška je lani sklenila 113 pogodb z vsoto 13 milij. šilingov. Te pogodbe so bile sklenjene preko 48 Raiffeisnovih bank, vključno Raiffeisnove zveze. Povprečna pogodbena vsota je znašala na Koroškem 115.000 šilingov, kar odgovarja približno avstrijskemu povprečju.

Analiza po poklicih kaže, da delež nesamostojnih stalno narašča, da pa je tudi delež kmetijstva in gozdarstva razmeroma visok. V prihodnje bo treba posvečati največ pozornosti izgradnji informacijske dejavnosti ter intenzivnemu šolanju nastavljencev Raiffeisnovih zavodov, ker družba tudi v bodoče ne bo zgradila zastopniškega štaba. Končni cilj je zainteresirati še bolj vse Raiffeisnove kreditne zavode za življenjsko zavarovalno šparto. Hkrati naj bi se vsakomur nudil individualni tip pogodbe.

Prvi mesec tekočega leta je prinesel viharen razvoj; konec maja je dosegla pogodbena vsota okoli 11,6 milij. šilingov. Računajo, da se bo do konca leta vsaj podvojila.

Evropske ceste brez evropske miselnosti

Dr. Vospernik govoril pred občnim zborom Avstrijske lige za človekove pravice

Izhajajoč iz opazovanj ob avstrijskih glavnih cestah, kjer zastonj iščeš kažipote s krajevnimi imeni v jeziku sosednih dežel, je ugotovil dr. Vospernik v začetku svojega referata, ki ga je imel 9. junija t. l. na Dunaju v okviru občnega zbora Lige za človekove pravice, da so Evropejci marsikje še zelo oddaljeni od Evrope, ne samo na Irskem, tudi v naši ožji domovini, na Koroškem.

To se je z nerazumljivo vehemenco pokazalo, odkar je znan načrt deželne oz. zvezne vlade, vsaj v minimalnem obsegu uresničiti obveznosti iz državne pogodbe glede dvojezičnih napisov. Vsa diskusija okoli tega problema je ponovno dokazala dejstvo, ki ni več čisto novo: da je evropska miselnost tam pri kraju, kjer jo je treba izpričati z resničnim evropskim zadržanjem. Oddaljenost Koroške od Evrope pa ni prišla do izraza samo v številnih naravnost sramotnih dopisih bralcev, temveč tudi v osnutku samem, ki so ga izdelali uradniki koroške deželne vlade in ki utrjuje v zadnji konsekvenci teorijo o vindišarstvu.

Občni zbor je potekel kakor običajno zelo živahno. Ker je umrl pred nedavnim predsednik Lige, državni sekretar prof. dr. Karl Lugmayer, je bila potrebna izvolitev novega osrednjega odbora. Za predsednika je bil izvoljen prejšnji koroški deželni glavar Ferdinand Wedenig, zastopana pa sta še dva koroška rojaka: Feliks J. Bister ter dvorni svétnik dr. Joško Tischler, ki je že več let predsednik manjšinskega sosveta Lige.

Poročilo o delovanju Lige v pretekli delovni dobi je podal njen generalni tajnik dr. Erich Körner, ki je z zadovoljstvom ugotovil, da je Avstrijska liga dobila priznanje od obeh mednarodnih Lig — ena s sedežem v Parizu, druga v New Yorku — češ da je ena izmed najbolj aktivnih narodnih Lig, ki se borijo za osnovne človekove pravice. V Avstriji sami pa je Koroška častno zastopana, saj je po številu članov za Dunajem na drugem mestu in njene prireditve ob dnevu človekovih pravic (10. septembra) imajo že tradicijo. Z zadoščenjem je poleg tega ugotovil, da so končno le začeli z gradnjo poslopja za Slovensko gimnazijo in kdor ve, kolikokrat je Liga intervenirala v tej zadevi, ji ne bo mogel odreči gotovih zaslug.

Naj še omenimo, da je občni zbor naslovil telegram na dr. Pavleta Zablatnika, ravnatelja Slovenske gimnazije, ki je prav tiste dni moral prestati težko operacijo in mu je želel čimprejšnje ozdravljenje.

Končno je sprejel občni zbor resolucijo, v kateri se med drugim zvezni vladi ter državnemu zboru

- zahvaljujejo za sklep o spremembi kazenskega prava,
- pozdravlja vladno iniciativo za nov kazenski zakonik, ratifikacijo dveh mednarodnih pogodb proti rasni in etnični diskriminaciji,
- prizna prizadevanja vlade v vprašanju dvojezičnih napisov na južnem Koroškem in to smatra kot začetek uresničitve tozadevne obveznosti iz državne pogodbe,
- poziva zvezno vlado, da začne z uresničitvijo člena 7 državne pogodbe glede gradiščanskih Hrvatov in Madžarov,
- se obrača na ORF s pozivom, da uvede v gradiščanskem deželnem programu periodične oddaje v hrvaškem jeziku, podobno kot je to urejeno v celovškem radiu s slovenskimi oddajami
- in končno naslovi prošnjo na cestno upravo, da se v zadevi kažipotov v inozemstvo ravna po mednarodni praksi, da torej le-ti dobijo uradne označbe, ali pa bi vsaj bili dvojezični. Tako bi Avstrija pokazala tudi na tem področju svoje prijateljstvo do sosednih držav.

KMETIJSKE STROJE
VSEH VRST
VAM NUDI PO UGODNIH
CENAH
Trgovina
Adolf in Katarina
KRIVOGRAD
9143 Šmihel pri Pliberku
Telefon 0 42 35 - 34 1 97

Izdajajo jih besede in dejanja

Že večkrat smo zapisali v NT, da nekateri časopisi ne bi imeli toliko pisati, če na Koroškem ne bi bilo Slovencev. To velja tudi za razne kroge, ki premlevajo v svojih ustih sicer vselej pojme „domovina“, „domovinska zvestoba“, „junaštvo“, „pravičnost“ in še marsikaj, česar niti sami ne razumejo.

Zadnje čase se pojavljajo v temni noči nemški letaki, ki naj bi kot neobhodno važni „dokumenti“ opozarjali naše blagorodne turiste, kake zlohotne načrte kujejo Slovenci proti **„nemški, svobodni in nedeljivi Koroški“.** Če človek bereš pretresljivo vsebino teh letakov in si pokličeš pred oči strahotno usodo, ki čaka uboge (južno)koroške Nemce v neprijetni prihodnosti, se kar zgroziš, ko pomisliš, kaj bi šele bilo, ko bi bil moral vse to prestati v preteklosti sam.

Svetu trobijo razni ljudje in krogi, da so Korošci bíli pred več kot 50 leti krvave boje proti jugoslovanskemu vdoru in preteči slovenizaciji. Po najnovejših **„koroško-znanstvenih“** dognanjih raziskovalcev junaške preteklosti se je izcimila neovrgljiva resnica, da so odločili glasovanje leta 1920 v prid Avstrije samo Nemci in „vindišarji“, medtem ko so Slovenci glasovali vsi za Jugoslavijo. Ne glede na to, da je bila to njihova demokratična pravica, gospodje „koroško znanstveni“ raziskovalci junaške preteklosti dokazujejo, kako hudičevo slab je njihov spomin. **Podtikavajo drugim tudi lastno neumnost, ko mislijo, da mi ne poznamo izjav koroških politikov in voditeljev iz časa okoli 1920.**

Pred več kot 50 leti torej je izdihnil marsikateri koroški „abverkempfer“ ali brambovec zmagoslavno svoje življenje. Nekaj jih je pa preživelo. Ustanovili so „zvezo koroških brambovcev“. Toda, če kdo misli, da jih je vsako leto manj, se najbrž moti, kajti razne izjave pričajo, da jih je iz leta v leto več.

In se borijo za Koroško. **„Južna Koroška se ne sme spremeniti v slovensko Koroško!“** Približno ta cilj so si zastavili beljaški koroški brambovci, ki so se zbrali proti koncu meseca majnika v Beljaku k letnemu občnemu zboru. Pišejo, da živi v Beljaku še kakih 900 brambovcev.

Pa so zborovali in prihodnost južne Koroške jim je kljuvala glavo.

Neki Josef Hofstätter, podpredsednik koroških brambovcev, je poslal v svet nekaj zanimivih dognanj in dejstev. Na Koroškem živijo hujskači, ki nameravajo ustvariti na južnem Koroškem slovensko ozemlje, ki naj bi bilo zaznamovano z dvojezičnimi krajevnimi napisi, **„da bi postalo zrelo za priključitev k Jugoslaviji“.** Toda, da bi preprečili kaj takega, skušajo že dalj časa ustanoviti krajevne skupine. Uspešni pa da so samo pri „vindišarjih“, ki so bolje spoznali, kaj Slovenci nameravajo. (Tudi popolnoma razumljivo, ko pa kot Slovenci govorijo vsi slovensko in zaradi tega tudi ne potrebujejo prevajalcev, da zvejo, kaj naklepajo Slovenci.) Pa tudi zaskrbljeni južnokoroški župani se že javljajo pri brambovcih in jih opozarjajo, naj končno ukrenejo nekaj proti rovarjenju Slovencev.

Zatem postaja gospod Hofstätter (iz pisanja KN, 10. 6. 1972 ni razvidno, da bi bil kdo drug) silno jasen. Vse vedo na Koroškem. Koliko je zaposlenih, koliko živine in pralnih strojev. Samo o Slovencih se ne ve nič točnega. Za **242** učencev so zgradili lastno gimnazijo.**(Ne vemo, kako bi potemtakem moglo biti na slovenski gimnaziji v Celovcu 421 dijakov, od teh 36 maturantov!)**

Govornik je torej vrgel v isti koš poleg zaposlenih tudi živino in pralne stroje. Ni še tako dolgo tega, ko nenemški človek ni bil vreden niti toliko kot živina ali orodje. Poznamo čase, ko so delali **iz človeške kože senčnike za luči, iz kosti umetno gnojilo in še kaj drugega, lase so porabili za lasulje, ki so jih mogoče nosile celo gospe soproge nacističnih morilcev, iz zlatih zob so delali nakit pa mogoče še kaj.** Točnejši podatki o vsem tem se dajo gotovo dobiti.

Heribert Jordan, predsednik hajmatdinsta, je bil tudi navzoč v Beljaku. Celo govoril je. Med drugim je povedal nekaj zanimivih stvari. Menda so živeli na Koroškem Nemci in Slovenci mirno nad 1000 let, **„dokler niso prišli 1910 prvi hujskači“.** Morda ve gospod Jordan, kdo je bil 1910 tisti „prvi hujskač“. Če kaj trdi, mora to tudi dokazati. Naj pove ime in od kod je prišel. Zgodovina mu bo hvaležna. Zatem pa: **„Nemška večina te dežele je pripravljena, da izpolni do zadnjega (vollinhaltlich) državno pogodbo, ki so jo nam vsilili.“**

Dodal je še, da nemška večina noče storiti več, kot zahteva državna pogodba. Upam, da gospod Jordan ne bo spet dejal, da smo stavek iztrgali iz vsebine. Važno pa je in hvaležni smo mu, da nam je kot predsednik hajmatdinsta jasno povedal, kaj sodi o državni pogodbi, **da so jo namreč vsilili Avstriji.** Je pač tako, da nekatera določila in zahteve državne pogodbe nikakor ne grejo v račun raznim ljudem. Npr. vekotrajna nevtralnost Avstrije in drugo, kar bi se še dalo našteti, **seveda še člen 7, ki zahteva dvojezične napise in med drugim tudi prepoved organizacij, katerih delovanje je naperjeno proti Slovencem.** In hajmatdinst izdaja lastno glasilo „Ruf der Heimat“, **ki je oktobra 1970 zahtevalo iztrebljenje koroških Slovencev.** In tiste oblasti, ki jim zdaj gospodje „domovinski zvestobniki“ očitavajo popuščanje proti Slovencem, takrat niso napravile prav ničesar, kljub ovadbi pri pristojnih oblasteh.

Nadalje izjavlja gospod Jordan (najbrž je), da nemirov ne ustvarja slovensko prebivalstvo, ampak majhna delavna skupina slovenskih duhovnikov, srednješolcev (Mittelschüler) in titovcev (Titokommunisten). To je pa čisto novo, kajti nobenih dokazov ni, da bi nemire ustvarjali Slovenci. Krivi za nemire so tisti, ki odrekajo Slovencem vse tiste pravice, katere zahtevajo za nemške manjšine vsepovsod po svetu.

In še važen opomin koroškim poslancem na Dunaju. Točno jim bodo pogledali na glasovnico, „če bodo glasovali za dvojezične napise, ki jih je dekretirala vlada, **in** se zavzeli za ugotovitev manjšine.“ (..., ob sie für die von der Regierung dekretierten doppelsprachigen Aufschriften stimmen werden **und** für die Minderheitenermittlung eintreten.) Doslej sicer še ni bilo znano, da bo glasovanje o dvojezičnih napisih povezano z glasovanjem o ugotovitvi manjšine. Po pisanju KN je že tako, ali pa so se zaradi pomanjkljivega znanja nemščine (ker pač ne poznajo tako dobro odtenkov svojega ogroženega jezika) zmotili in napisali namesto **oder (ali)** kratkomalo **und (in).**

Sicer pa, nima preveč smisla, da bi se spuščal z njimi v trezne razprave. **Res je samo to, kar zatrjujejo sami, a čeprav je to napačno in posmeh resnici.** Kajti Koroška je tolerantna dežela, in tolerirati je treba vse, tudi nesmisel in potvarjanje dejstev, vsaj na Koroškem, ker smo tolerantni.

Slovenci v nemškem revialnem in časopisnem tisku

1. maja 1971 je Lev Detela v znanem švicarskem časopisu „DIE TAT“ objavil obširen članek o Ivanu Cankarju, katerega imenuje „velikega literata majhnega naroda“ in „južnoslovanskega mojstra literature“. Lev Detela natančneje omenja Cankarjevo življenjsko pot, opisuje njegovo delo in njegovo vsestransko kritičnost. **Za Detelo je Cankar pisatelj evropskega pomena. Detela navaja njegovo splošno evropsko duhovno raven dela. Cankarjeve črtice o mladosti pa primerja z nekaterimi literarnimi modeli, ki jih je razvil francoski pisatelj Proust.**

31. julja 1971 se je Lev Detela zopet pojavil v švicarskem časopisu „DIE TAT“. Tokrat je objavil članek o slovenski „pesniški umetnosti“. Detela daje kratek pregled nastanka slovenske poezije, o kateri meni, da je posebno uspel dosežek slovenskega duha. Dalje pa se Detela ustavlja pri pesnikih **Valentinu Vodniku, Prešernu, Moderni, Srečku Kosovelu** in **Edvardu Kocbeku,** navaja pa tudi nekatere mlajše in najmlajše pesnike, med njimi **Šalamuna.**

V časopisu „DIE TAT“ je poleg tega Lev Detela objavil 19. junija 1971 eno svojih pesem iz zbirke „SLADKOR IN BIČ“, 17. julija, 24. julija, 21. avgusta, 18. septembra in 23. oktobra 1971 pa več proznih tekstov iz nemškega proznega teksta „Krvniški šepavec“, ki je bil 1970 nagrajen v Tübingenu.

Tudi veliki baselski časopis „BASLER NACHRICHTEN“ je objavil več Detelovih tekstov v prevodu Hilde Bergner. 2. maja 1971, 16. maja 1971 in 18. julija 1971 je natisnil tekste iz knjige „IZKUŠNJE Z NEVIHTAMI“ (London 1967), 18. julija tudi naslovno pesem „METAELEMENT“ iz iste Detelove pesniške zbirke (1970). 24. oktobra in 5. decembra 1971 pa je objavil prevode iz Detelove prozne knjige „KRALJEV KIP“ (Zarotnik Gruza, Skozi blodnjake).

Nemški znani dnevnik „STUTTGARTER ZEITUNG“ je objavil več Detelovih tekstov iz knjige „IZKUŠNJE Z NEVIHTAMI“. 12. junija, 19. junija, 24. julija in 6. novembra 1971 so izšli Detelovi teksti v tem časopisu na vidnem mestu.

Tudi dunajski časopis „DIE PRESSE“ je objavil več Detelovih literarnih prispevkov. 26. in 27. junija 1971 je izšla Detelova naslovna novela iz knjige „IZKUŠNJE Z NEVIHTAMI“. 21. in 22. avgusta je izšlo dvanajst Detelovih proz iz iste knjige in z ilustracijo Ericha Marie Schönerja. 25. in 26. septembra 1971 je Detela v „DIE PRESSE“ objavil štiri v nemščini napisane prozne tekste. Isti časopis mu je 13. novembra 1971 objavil pesem „OPOROKA VISOKEGA PTIČA“ iz pesniške zbirke „METAELEMENT“ (1970). „DIE PRESSE“ je Deteli natisnila tudi dve noveli iz knjige „KRALJEV KIP“ (27./28. novembra 1971; 19./20. februarja 1972).

Celovški nemški dnevnik „Kärntner Tageszeitung“ je 20. novembra 1971 prav tako objavil prozo iz Detelove knjige „KRALJEV KIP“.

Švicarski časopis „DER BUND“ (Bern) pa je 9. januarja 1972 natisnil Detelovo prozo iz knjige „IZKUŠNJE Z NEVIHTAMI“ in 19. marca daljšo prozo iz knjige „KRALJEV KIP“.

V posebni antologiji avstrijske moderne revije „DAS PULT“ je Detela novembra 1971 objavil daljši nemški tekst, pet proz iz knjige „IZKUŠNJE Z NEVIHTAMI“ in osem pesmi v prevodu **Ine Jun Brode, Hilde Bergner in Milene Merlak.**

Prav tako je Detela objavil tekste iz „IZKUŠENJ Z NEVIHTAMI“ v saarbrückenski reviji „UNIO“ (marec 1972) in v hannoverski reviji „WEGWARTEN“ (april 1972).

Novembra 1971 je Lev Detela s prevodi iz slovenskih proznih in pesniških del nastopil na literarnem večeru v nižjeavstrijskem mestu St. Pöltnu pred tristo poslušalci. Maja 1972 pa je Detela predaval v istem mestu na literarnem simpoziju o represijah v literaturi. Posegel je tudi v zanimivo debato, v kateri so sodelovali, predvsem pisatelji iz Zahodne Nemčije.

Detela se je pojavil skupaj z Mileno Merlak tudi v neki zahodnonemški antologiji moderne literature (oktober 1971).

Milena Merlak je objavila 9. oktobra 1971 aforizme v dunajski „DIE PRESSE“. Pesem „MESTO“ ji je 31. oktobra natisnil švicarski časopis „DER BUND“. Izšla je tudi proza Milene Merlak (revija „DAS PULT“, december 1971) skupaj s poezijo. Lev Detela pa je v švicarskem časopisu „WELTWOCHE“ spregovoril o moderni romunski literaturi (3. november 1971). V celovški „Kärntner Tageszeitung“ je Milena Merlak 20. maja 1972 objavila prozo „KAKO DOBIJO KONJI KAČJE GLAVE“.

Hvaležni pa moramo biti kulturnemu uredniku časopisa „DIE TAT“ tudi zato, ker zadnje mesece redno natiskuje prevode pesmi slovenskih pesnikov. Pesnike prevaja Otto F. Babler. Do sedaj je „DIE TAT“ natisnila po eno pesem teh pesnikov: **Jože Udovič** (15. maja 1971), **Edvard Kocbek** (12. junija 1971), **Kajetan Kovič** (dve pesmi: 19. junija in 9. oktobra 1971), **Boris Pangerc** (16. oktobra 1971), **France Kosmač** (1. januar 1972), **Lojze Krakar** (29. januar 1972), **Bogomil Fatur** (22. april 1972), **Ciril Zlobec** (13. maj 1972).

Nemška avantgardna revija „GUMTREE“ pa je v prvi številki letnika 1971 objavila prevod neke pesmi **Edvarda Kocbeka.**

Omeniti je treba tudi izid eseja **Ine Jun Brode** o koroškem slovenskem pisatelju **Janku Messnerju** in problemih slovenske manjšine na Koroškem v dunajski reviji „TAGEBUCH“ (april 1972).

Avstrijsko nogometno prvenstvo

REGIONALNA LIGA „SREDINA“

Celovška Avstrija je postala prvak regionalne lige „sredine“. S tem naslovom si je pridobila vstop v avstrijsko nacionalno ligo.

V soboto so igrali v regionalni ligi „sredine“ predzadnjo kolo, ki je prineslo tudi končno sliko na repu tabele. Pot v deželno ligo morata nastopiti WSG Ferndorf in ASK St. Valentin. V derbiju te lige sta se VSV in prvak celovška Avstrija pomerila v Beljaku, kjer sta si oba kluba delila po eno točko, 2:2 (2:2) je bil rezultat. Drugo mesto pa še ni oddano; odločitev zanj bo padla prihodnjo nedeljo, tako ima Radenthein po sobotni zmagi nad Weizom 3:0 (0:0) še možnosti, da postane podprvak.

VSV — Avstrija Celovec 2:2 (2:2)

Revanša za poraz 1:4 v jeseni, beljaškemu klubu VSV, ni uspela. Toda po poteku celotne igre so bili Beljačani Celovčanom enakovredni in celo nadkriljevali so jih, saj so bili v drugem polčasu celo bližje zmagi.

WAC — WSW Liezen 1:1 (0:0)

Z neodločenim rezultatom so se Štajerci rešili skrbi izpada. Eno točko so le-ti dobili po sreči, čeprav so bili Wolfsberžani stalno v premoči.

Radenthein — Atus Weiz 3:0 (0:0)

Igra je postala šele v drugi polovici zanimiva. Pri tem ima največ zasluge Radentajnčan Reitbauer, ki je s svojima dvema goloma pokazal, da nekaj zna. Odličen je bil tudi Messner, ki želi prestopiti k celovški Avstriji.

WSW Fohnsdorf — Rapid Lienz (1:0 (0:0)

Igra je bila napeta zlasti v prvem polčasu. Kljub težkemu igrišču je bila tekma tudi po odmoru zanimiva in borbena.

SVS Linz — Ferndorf 1:0

V. Steyr — St. Valentin 2:0
Grieskirchen — Kapfenberg 2:0

Lestvica regionalne lige „sredine“:

1. Avstrija Celovec (38 točk), 2. VSV (32 točk), 3. Radenthein (29 točk), 4. Kapfenberg (28) itd.

Innsbruški Wacker avstrijski nogometni prvak

Zadnja tekma v avstrijski nacionalni ligi ni prinesla na vrhu lestvice nobene spremembe. Innsbruškemu Wackru je zadostoval doma proti linškemu VÖEST le neodločen rezultat 1:1, da je zagotovo postal avstrijski nogometni prvak. Tako so tirolski nogometaši kot prvi klub zveznih dežel osvojili avstrijsko prvenstvo dvakrat zaporedoma.

Kljub začetnim težavam letošnjega prvenstva, so pokazali Tirolci proti koncu nogometnega tekmovanja največ zmogljivosti, tako da so le-ti zaslužili prvo mesto v nacionalni ligi. Dunajska Avstrija je z zmago 4:1 (2:0) proti Bischofshofnu zanesljivo osvojila drugo mesto in s tem priborila udeležbo na tekmovanju za pokal UEFA. Čeprav je salzburška Avstrija premagala Vienno z 1:0, pa zaradi slabše razlike golov, ne bo mogla sodelovati na tekmovanju za pokal UEFA, ampak linški VÖEST. Rapid se je moral proti Donawitzu zadovoljiti z remijem 2:2, njegovo peto mesto pa ga gotovo ne veseli. Kot najboljši štajerski klub je Donawitz zasedel 6. mesto pred Sturmom in GAK (oba iz Gradca).

Zelo dramatično je potekal boj na začelju lestvice ter za izpad iz nacionalne lige, ki se je dobesedno odločilo šele v zadnjem kolu avstrijskega prvenstva. Potem ko je bilo za moštvo Bischofshofna že davno znano, da bo izpadel iz lige, se mu je pridružil nazadnje še Simmering. Dunajčanom zadnji rezultat 1:1 z LASK ni pomagal k izboljšanju položaja.

Lestvica nacionalne lige: 1. SW Innsbruck (39 točk), 2. Avstrija Dunaj (38 točk), 3. VÖEST Linz (35 točk), 4. Salzburg (35 točk), 5. Rapid (33 točk), 6. Donawitz (30), 7. Sturm (30 točk), 8. GAK (28 točk), 9. Vienna (25 točk) itd.

ŠAH

Izredno zanimanje za dvoboj Spasski—Fischer

V Reykjaviku, prestolnici Islandije je vse nared za šahovski dvoboj stoletja, med svetovnim prvakom Borisom Spasskim in njegovim izzivalcem Bobbyjem Fischerjem.

Kljub visokim cenam so vsi boljši hoteli že povsem razprodani. Tekmeca bosta merila svoje moči v razstavni dvorani. V njej je prostora za 5000 gledalcev, tehnične priprave za dvoboj pa so že nared. Tako bo nad odrom velik zaslon, na katerem bodo prikazovali pozicijo, s podatkoma o številu potez in porabljenem času za razmišljanje.

Partije bodo na sporedu ob nedeljah, torkih in četrtkih. Prekinjene partije bodo nadaljevali naslednji dan. Cena vstopnic je 5 dolarjev za eno partijo ali 75 dolarjev za ves dvoboj.

Svetovni prvak je imel pred dnevi v Reykjaviku že svojega izvidnika — za vse podrobnosti v zvezi z organizacijo se je zanimal velemojster Krogius, ki v sovjetskem štabu vodi psihološke priprave Spasskega.

O dvoboju pravi Fischer tole: „Spasski dobro ve, da prihajam v Reykjavik po zmago. Tamkaj se bo zadnjič pokazal javnosti, potem pa bo svet vedel samo še za Fischerja.“

Zahodni Nemci zmagovalci evropskega pokala

Semifinale in finale v nogometnem tekmovanju za evropski pokal v Belgiji sta končana.

V Antwerpnu sta se v sredo, 14. junija, pomerili nemška in belgijska nogometna reprezentanca. Tekma je bila zelo živahna. Nemci so bili sicer favoriti, vendar so naleteli na izredno dobro razpoloženega nasprotnika, ki jim je vračal milo za drago. Da je bila igra dokaj izenačena, kaže rezultat 2:1 (1:0).

V drugi tekmi sta se prav tako v sredo, 4. junija, srečali sovjetska in madžarska reprezentanca. Čeprav so se Madžari pojavili med evropsko nogometno elito po daljšem času, so povzročili sovjetskim nogometašem precej sivih las, preden so jih užugali. Sovjeti so edini gol dosegli že v začetku drugega polčasa in vsi napori madžarskih napadalcev, da bi vsaj izenačili, so ostali zaman.

Nemška nogometna reprezentanca je v nedeljo v Bruslju pred 55.000 gledalci, od teh jih je bilo kar 40.000 samo Nemcev, prvič postala evropski prvak, in tako zamenjala prejšnjega prvaka Italijo. V finalni tekmi je Zahodna Nemčija prepričljivo premagala šibko sovjetsko moštvo s 3:0 (1:0). Nemški nogometaši so s to zmago zamenjali prejšnjega evropskega prvaka Italijo, ki je, kot znano, izpadla že pred semifinalom v tekmah z Belgijo (v Milanu 0:0, v Bruslju 2:1). Z osvojitvijo evropskega pokala je dosegla Zahodna Nemčija svoj največji triumf, od takrat, ko so leta 1954 osvojili svetovno prvenstvo.

Sovjetska zveza, ki je ob otvoritvi olimpijskega stadiona pred tremi tedni v Münchnu že izgubila s 4:1, je tokrat vzdržala le v prvem polčasu. Pozneje so Nemci popolnoma nadkrilili Sovjete.

Za tretje mesto

Preteklo soboto sta se za tretje mesto borili Madžarska in Belgija. Pred 40.000 gledalci je Belgija v Lüttichu premagala Madžare z rezultatom 2:1 (2:0) in je s tem osvojila bronasto kolajno in tretje mesto v Evropi. Belgijci so bili zlasti v prvem polčasu stalno v premoči.

SAK ni prvak

LAHKOMISELNOST SE KAZNUJE

V nedeljo je SAK odigral zadnjo tekmo letošnje sezone. Kot že skoraj običajno, je spet zmagal, in sicer v Važenbergu s 4:1. Igra je kazala že nekako poletni nogomet, ali kljub temu je SAK prevladoval na tekmi. Prvi gol je padel že v 1. minuti, ko je Hribar izrabil možnost enajstmetrovke. Zdaj so seveda vsi čakali na stoti gol SAK. Kmalu nato pa je res padel, in sicer po rafiniranem prostem strelu Pandla. Ostala dva gola sta dala še Tratar in Gusti Zablatnig.

Da bi SAK še vzadnjem kolu mogel stopiti v višji razred, je stavil vse upe na Šmihel iz Labotske doline, ki je igral v Metlovi. Pri neodločenem rezultatu bi SAK postal prvi. Toda ta rezultat so nogometaši Šmihela mogli držati samo 75 minut. Metlova je imela močnejše rezerve in končno zmagala s 4:0. Ena sama točka je torej odločila prvenstvo. Za vzroki tega poraza ne bi radi iskali, kajti teh je dovolj.

Vsi seveda upamo, da zdaj ne bodo nastala nasprotstva v klubu (kajti nekateri, med njimi eden največjih talentov Pandel, hočejo zapustiti SAK) in da se bo le-ta spet z novo energijo in še večjo prizadevnostjo boril za 1. mesto v prihodnji sezoni.

V nedeljo, 25. junija 1972, se SAK sreča na Koschatovem igrišču v Celovcu ob 17. uri z nogometaši Olimpije iz Ljubljane. V tej tekmi bo SAK predstavil nove igralce, kot npr. Pscheider (Št. Janž), Ferra (SV Pliberk), Kraut (KAC), ki jih je pridobil za naslednjo sezono. Vsi pristaši so vabljeni, kajti ta tekma obeta biti zelo zanimiva.

Tabela: 1. Metlova (44 točk), 2. SAK (43 točk), 3. Žitara vas (35 točk) itd.

JUGOSLOVANSKI POKAL HAJDUKU

Splitski Hajduk je v soboto osvojil jugoslovanski nogometni pokal. V finalni tekmi, ki je bila v Beogradu, je Hajduk premagal zagrebškega Dinama z 2:1.

PROTEST GLASGOWA IN DINAMA MOSKVE ZAVRNJEN

Protesta Rangers Glasgowa in Dinama Moskve proti odločitvi disciplinskega odbora UEFA sta bila zavrnjena. Rangers se je pritožil zaradi nemirov na finalni tekmi za evropski pokal v Barceloni (disciplinski odbor je namreč kaznoval imenovani klub z dveletno prepovedjo igranja v tekmah UEFA, za leti 1972/73 in 1973/74. Škoti pravijo v svoji utemeljitvi, da ne morejo nič za to, ker so njihovi navijači povzročili nerede še pred koncem igre. Finančna škoda kluba znaša okoli 17 milijonov šilingov.

Sovjetsko moštvo Dinama pa je protestiralo, ker je disciplinski odbor UEFA odbil zahtevo po ponovni igri za evropski pokal.

● **Argentinski boksar srednje kategorije Argentinec Carlos Monzon** je v Parizu pred 30.000 gledalci uspešno branil naslov svetovnega prvaka proti Francozu Jean-Claudu Bouttieru. V 13. krogu dvoboja je francoski boksar odstopil od nadaljevanja dvoboja, potem ko ga je Monzon strahovito fizično zdelal. V devetdesetih dvobojih je Argentinec zmagal 77-krat. Monzon je dobil 3, Bouttier pa 2,2 milijona šilingov. V Argentini je sprožila zmaga njihovega rojaka velikansko navdušenje; takoj po dvoboju mu je telefonično čestital k zmagi sam argentinski predsednik Lanusse.

Zadnja pravda

Spisal J. S. Baar, iz češčine prevedel V. Hybášek **6**

Adam se je potolažil. Razložil in pojasnil je vse to pri Krejčevih, kamor je hodil po poroki sleherni večer spat, ko so mu očitali, zakaj pusti Dodličko tako goniti, zakaj se zanjo ne potegne... Tudi mlada žena je to pripoznavala, pa je vendar doživljala trenutke, ko je legala žalost na njeno dušo in ko se je morala zjokati v kakem kotičku ali otožno zapeti kakor v kletki ujeta ptičica. Tudi v tem hipu, ko so se beli, obtesani krovi zalesketali v zarji zahajajočega sonca, ko je zašumela nad njenim bodočim domovjem zelena smrečica, se je spomnila na drugo prav tako vitko in visoko smreko, ki bi presegla celo te lemeze tam gori, spomnila se je „mlaja“, ki ga ji je bil še lansko leto skrivaj postavil Adam pod okno. Vidi sloko deblo tako olupljeno, da se beli les, kakor bi se vila po „mlaju“ navzgor dva trakova — bel in zelen —; vidi „mlaj“ z obsekanimi vejami in vršičkom; celo vršiček vidi; ozaljšan je s pestrimi trakovi in pirhi, in pod vršičkom se ziblje in krog debla v sredini se suče na vrvicah obešen zelen venec. Žal je deklici brezskrbnih dekliških časov. Privrela ji je nenadoma solzica v oči...

Martinova Manca ni bila niti za polovico tako čustvena kakor Dodlička. Njeno srce je bilo morda v svojem jedru dobro, toda bilo je negojeno, zanemarjeno. Ni se bilo razvilo v njej, kar je nežnejšega. Zato je prijala Manca le po svoji moči, po vitki postavi in svojem zdravem, bujnem telesu. Od mladosti je bila vajena kmetskega dela in je znala delati kot konj. Tudi sedaj se ni pritoževala zaradi dela samega. Rada pa je pozabavljala in včasih celo naglas, da se mora ubijati in skrbeti za druge, da mora pomagati zidati nekaj, kar ne bo njihovo, kjer se bodo šopirili drugi in kjer bodo ukazovali drugi. Na ta način je sadila trpkost tudi v Martinovo srce, da se je polagoma tudi on nagibal na ženino stran in je tudi njemu postajalo zoprno vsako delo pri novi stavbi.

Enkrat, dvakrat je oče preslišal njiju nevoljo in se delal, kakor bi ne bil slišal, toda ko sta se že v tretjič pritoževala in topot precej glasno, nalašč, kakor se je zdelo Porazilu, da bi Adam slišal, takrat je zaropotal: „Da vaju usta ne bolé, da tako tjavendan govorita! Doslej sem še jaz gospodar, jaz ukazujem in bom dal novo hišo, komur bom hotel. Kaj pa vesta, da sama zase ne delata in se Adam z ženo ubija za vaju! Sramotno je vsako očitanje! Manca, ti si lakomna, kakor se mi zdi. Le zapomni si: Lakomnost je hudičeva vaba!“

Te besede je govoril naglas, resno in strogo. Žile na čelu so mu pri tem nabrekle in niso dolgo splahnile. Mislil je namreč še ves čas na Manco in Dodličko. In glej, čimdalje je primerjal nevesti, tembolj mu je ugajala Adamova žena, tista, o kateri je vedno pravil, da ni prida ženska, da je preslabotna za kmeta, da ne morejo ničesar dvigniti, ne odsekati, da jima mehke gosposke ročice, ki bodo slabe za koso in cepec. Njegovo srce se je odvračalo sicer počasi, toda gotovo od Mance, katero je poprej povzdigoval zaradi njene moči in jo spoštoval kot neugnano delavko, ko se je postavila v vrsti koscev, na podu in na njivi kakor vsak moški. Branil se je teh čustev in modroval, češ: „Martin je vendar bolje izbral, Manca je ženska-grča, ki pazi na vsak vinar in ne izbira pri hrani. Adamova je slabša, je sladkosnedna kot koza, vsaka jed ji ne gre, rajši položi žlico in je lačna, nego bi goljufala želodec. Pa še nečimerna je, vedno počesana in polikana kakor za ples.“

Kadar je kmet pogledal Manco v modrem krilu, z ruto, katero je samo površno zavezala, v prepoteni srajci brez jopice, in se mu je potem prikazala na dvorišču drobna postavica Dodličina, takoj je vnovič čutil, da je in da bo Dodlička boljša žena, četudi slabša gospodinja. „Pregraditi jih moram,“ je sklepal v takih trenutkih, „sicer ne bo prida. Fanta sta dobrega srca in bi se že razumela, toda ženski, voda in ogenj, se ne bosta mogli.“ In dokler je imel še rokodelce v hiši, je pripeljal iz gozda kole in z žage latve za pregrajo, potegnil vrvico, še enkrat zmeril dvorišče in preštel na korake, temeljito preračunal, če bo tudi za voz dovolj prostora. Ko se je prepričal, da voz — visoke lestve široko naložene z žitnimi snopi — lahko pelje in varno zavije v kolnico in na pod ter obrne, je začel delati pregrajo.

„Tega bi ne bilo treba,“ sta prigovarjala očetu sinova, „saj sva vendar brata; razumela se bova, odnehavala in popuščala drug drugemu, kadar bo treba.“

„Je že res, da sta brata, toda vajini ženi nista sestri. Vsaka je iz drugega lesa; in ta pregraja nima namena, biti na potu vajini bratovski ljubezni, ampak bo stala zato, da je ne prelezejo ne z ene, ne z druge strani srd, jeza, spori, prepiri, sovraštvo in še druge nemarnije. Zato pa le pomagajta, postavili bomo pregrajo, da bo tu stala, ko mene ne bo več med vami — namesto mene.“

Na obeh straneh pregraje je zasadil celo dve vrsti dre-

Gospod Ozeronski

Na blazini je počival še mlad, od potú ves potemnel, koščen obraz; suhi roki sta mu ležali vzporedno ob telesu na odeji z navzgor obrnjenimi shujšanimi dlanmi: to je vse, kar vidiš pri človeku, ki se poslavlja s tega sveta in je pravkar prejel váse Boga. Je li mogoče, da je v njem neumrjoča duša? Tudi le umrjoča? Duša, ki je koj od zibeli mogla razveseljevati očeta in mater, ki je mogla v sebi hraniti sladko veselje prvih let, ko je mogla sprejemati in dajati ljubezen? Mar je celo mogoče, da je to tisto tako lepo oblikovano telo, o katerem pravijo, da je skladnost božja, ki je tako mikavno, da so nekateri napravili iz njega malika in se zaradi njega obsodili v pogubljenje. To bledo onemoglo blato naj bi torej nosilo v sebi večno življenje? Kako se vse to ustavlja našim čutom.

„Kako ti je, Janez?"

„Dobro, gospod župnik. A smrt predolgo hodi. Čim prej, tem bolje sedaj, ko sem prejel sveto obhajilo."

„Dobro si opravil žrtev svojega življenja, Janez. Ali te še kaj teži?"

„Nisem užil ljubezni."

„Kaj, Janez, da nisi užival ljubezni? Kaj pa starši, ko so še živeli?"

„Oni že. Mala tudi."

„Pa jaz, Janez?"

„O vi, gospod župnik, med boleznijo ste me naučili spoznavati Boga. Toda saj veste, da mi je žena ušla v Ameriko z drugim. In pravijo, da mala, ki mi je bila največja tolažba, ni moja."

„Ne misli na vse to, Janez! Nehaj govoriti! Utrujaš se. Sicer boš pa kmalu v nebesih in se ne boš mučil s temi vprašanji. Tam boš ljubil in boš ljubljen, ne bodo se ti več vsiljevala kruta vprašanja. Saj je naš Gospod v tebi in si ti v njegovem Srcu. On ne vara nikoli. Kmalu ga boš tako preprosto videl, kakor da je stopil človek predte. Sklenil si svoje račune, Janez. Odpusti njej, ki je tako zelo žalila tebe, ki si tako dober in pošten! Ná! Križ ti položim na ustnice. Tako. Poljubi Kristusovo podobo! Smehljaš se."

„Njemu se ne gnusim."

„Ne, Janez! Njemu se bolni ne gnusijo. Kakor bolnik je, ki je okusil zapuščenost. Pravkar si ga prejel. S teboj je v tvojem smrtnem boju. Njegova duša se poroči s tvojo. To je še vse lepši praznik, kakor je vaški praznik ob zreli žetvi. Moli, Janez! Moli, ne da bi govoril, da se ne boš utrujal. Vendar pa moli! Združuj svojo dušo z Bogom! Popolnoma se prežmi s to srečo, ki je nenehno rasla, odkar si v tej težki preskušnji. Tvoja želja po nebesih bo ugašena. Rajska voda je vse bolj hladna in oživljajoča kakor tista iz vodnjaka na dvorišču pod orehom. Janez, narédi prostor našemu Gospodu! Popolnoma se spremeni vanj! Našel boš v njegovem kraljestvu vse veselje, ki ga nisi užil na zemlji."

„Janez, ne bo se ti treba več mučiti. Ne bo treba več garati za vsakdanji kruh in močnik. Ne boš več sam in zapuščen vzdihoval ponoči. Stopil boš v božjo luč, ki nikdar ne zaide. Poljubi še križ! Poslušaj me, kaj jaz molim, ne da bi ponavljal za menoj. Ponavljaj za menoj le v mislih, s svojim srcem in razumom! Takole reci sam v sebi: ‚Moj Bog v tvoje roke izročam svojo dušo. Nisem več sam svoj. Ves sem tvoj. Naj ti bodo všeč moje poslednje bolečine! In ti, Mati božja, ki si tudi moja mati, izprosi mi milost, da bom šel naravnost v nebesa, ti, ki vse premoreš, ki mi pomagaš, ki stojiš tu ob meni. Obraz se ti smehlja, gledaš me kot dobra mati. Ti, ki si zdravje bolnikov, ti ki za vedno ozdravljaš neozdravljive, odvsemi mi to mrzlico in daj mi večni pokoj! Povedi me na Gospodove pašnike, da bi mogel stopiti tja tako lahko, kot sem hodil po travniku proti potočku, takrat ko sem bil še majhen deček. S teboj, moj Bog, s teboj v tvojem presvetem srcu!' "

Gospod župnik Ozeronski je umolknil. Vstopila sta tast in tašča, pri katerih je bival Janez tudi potem, ko ga je bila žena zapustila. Stopila sta k postelji in zmigavala z glavo. Okorna sejavca žita ne mislita nič na božjega Žanjca, ki je prodrl v to, od bolezni razorano telo. Njuna vera je šibka. Seveda sta tudi onadva pogosto slišala, da gre po smrti človek v nebesa, a vendar mislita na zemljo, kjer sta. Mislita na stroške, združene s to boleznijo, na hranilno knjižico, ki jo zapušča Janez. Saj nista slaba. Morda ju bo nekoč izučila bolezen.

Ne vem, kakšna nedopovedljiva svetloba je počasi stopala Janezu v obraz. Sonce nima tu nič opravka. Tedaj je gospod župnik Ozeronski odprl knjigo in glasno molil poslednje spodbudne besede: „Potuj, krščanska duša, s tega sveta, v imenu Boga Očeta vsemogočnega, ki te je ustvaril . . ."

Naenkrat se je zaslišal kakor iz studenca čist jok. Zajokala je hčerka, ki je spoznala, da je oče odšel s tega sveta. Gospod župnik je molil „Iz globočine", potem pa se za dolgo časa zamislil in tiho molil.

Ko se je obrnil je zagledal zdravnika.

„Prav ste imeli, doktor. Janez ni preživel dne. Ko bi se bil obotavljal, bi ne doživel teh nad vse vzvišenih trenutkov, ko sem ga videl tako umirati, kakor je umrl."

Francis Jammes

Alojz Gradnik:

Kmet govori Bogu

Moj srp je rezal tvoje bilke,
moj znoj je močil tvoje trte,
večer je, vžgi zvezdá svetilke.

Moj molk častil je gozd in travo,
srp, koso, sode, klet in kravo,
zdaj k tebi so oči uprte.

Moj plug oral je tvoja polja,
tvoj prst oral je moja lica,
še zate je na mizi žlica.

Prisedi, z mano povečerjaj,
potem pa ves moj dolg izterjaj.
In naj zgodi se tvoja volja.

KAJ JE BOLJE?

- **Bolje pamet nego žamet.**
- **Bolje prva zamera od druge.**
- **Bolje bobova slama nego prazne jasli.**
- **Boljši danes kos nego jutri gos.**
- **Bolje dati volno nego živo ovco.**
- **Boljši dober glas ko srebrn pas.**
- **Bolje držiga, ko lovi ga.**
- **Bolje biti pobožen, pa ubožen, kakor hudoben, pa premožen.**
- **Boljše poštenje nego sramotno življenje.**
- **Bolje dajati nego jemati.**
- **Bolje brez roké nego brez glavé.**

Za dobro voljo

Kdo je skladatelj

Neki skladatelj-dirigent je vadil z orkestrom. Igrali so njegovo simfonijo. Ker ni in ni šlo od rok, je prišlo do ostrih besed med enim izmed članov orkestra in skladateljem. Ko sta bila najbolj huda, je skladatelj dejal:

„Ali sem komponiral simfonijo jaz ali vi?"

„Hvala Bogu, vi!" mu je odgovoril član orkestra.

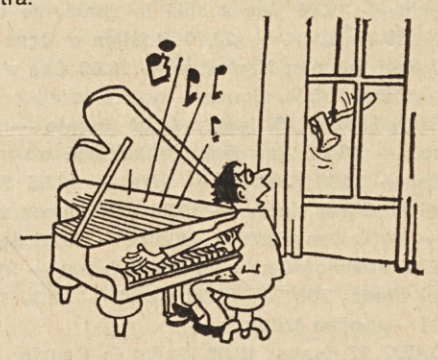

Pesem od srca

„Pri tem pevcu ima človek občutek, da mu prihaja pesem od srca."

„Da, toda škoda, da prihaja skozi nos."

FILIP TERČELJ-GRIVŠKI:

Stric Miha hoče v toplice

Bog je dal stricu dočakati petdeset let in na vsako leto mu je naložil tri kile mesa. Pozimi je tovoril svojo pezo še dovolj potrpežljivo, poleti pa ni zmogel soparne vročine. Stric Miha je postal julija meseca parni kotel. Ker mu jih ni manjkalo pod palcem, je sklenil, da pojde v toplice. Prej pa je vprašal za svet Strugulčevega Blaža.

„I, kajpada! V toplice pojdi!" je dejal Blaž. „Toplice nesejo dol in te postavijo gor. Imam zlato izkušnjo. Zjutraj te slečejo in zavijejo v mokre cunje in nato v volnena ogrinjala ter te zadelajo tako, da ne moreš premakniti nobenega uda razen prstov na nogi."

„Te torej ‚prešajo' . . .?: je mrmral stric.

„Ej, pa ti dobro dene! Prenesejo te v kopalnico in spustijo vate paro, da se potiš celo na nohtih. Nato hajd v kopalno kad! Kakršnega te je Bog dal, te denejo v vodo. Tri golide ti treščijo na hrbet in pravijo, da so ti napravili mrzel poliv."

„Ojej, ojej!" je vzdihnil stric.

„Nič se ne plaši, Miha! Nato greš na izprehod. To se pravi po domače: pohajat te pošljejo. Med potjo moraš piti vodo in spet vodo — nič drugega ti ne privoščijo. Ti ‚žlempaš' vodo, oni pa stojé okrog tebe in venomer hvalijo: ‚Odlična voda!' Veš, nič jim ne verjemi! Voda je že dobra od zunaj. Toda od znotraj, naá, od znotraj ima strašanski učinek . . ."

„Phh!" se je zgrozil Miha.

„Okrog enajste te vtaknejo spet v vodo. Zdaj sediš, kot bi se cvrl v peklenskem kotlu. Opoldne se sprehajaš in ob eni ti prinesejo kosilo. Seveda, tako oni pravijo. Kakšno kosilo? Bistra juha, trda žemlja in salate za dve kozi. Tako predpisujejo ti učeni dohtarji, da več priskoparijo na račun tvoje kože. Popoldne potem telovadiš. To se pravi: neki rogač šteje: ‚Ena, dve, ena, dve!' Ti pa privzdiguješ svojo debelo lastnino zdaj dol, zdaj gor, zdaj sem, zdaj tja, da ti nazadnje moli jezik iz ust. Človek bi šel rad spat. Toda spati ti ne pusté. Vljudno te peljejo v prho in vsujejo nate celo ploho. Ti pa plešeš kot star medved in stopicaš zdaj na desno, zdaj na levo. Moker si kot glista in še ti ne dajo miru. Vedno ponavljajo staro preizkušeno zdravilo: ‚Kar tvojemu telesu in želodcu diši, to je zdravju škodljivo; in kar ti je zoprno, to je zdravilno.' Ti imaš na primer rad klobase, pivo in tobak. Miha, slabe reči si si izbral. Zato te bodo toliko časa cvrli in mučili, da se ti bo stopila v želodcu zadnja mrvica klobase, da se ti posuši zadnja kapljica piva in ti izhlapi zadnji tobakov dim. To so strupi in strupene snovi ti preženejo z vodo."

„Nehaj vendar!" je renčal stric Miha.

„Nikar se ne vznemirjaj! Stvar še ni končana. Od petih do šestih zvečer se začne tekanje. Vse: staro, mlado, dedci, ženske se ti lové, kot bi se šli otroci slepe miši. In ti, Miha, boš zraven. Oči ti bodo zavezali, pa boš kolobaril zdaj na desno, zdaj na levo. Preteto smešne so te bridke ure. Zvečer spiš kot kamen. Čez par mesecev postaneš suh kot cigara. Koža ti bo opletala kot volu pod vratom. Kar si želel, si dosegel."

„Figo!" je dejal stric Miha. Obrnil je Blažu hrbet in pljunil na debelo.

Veliko težkega si je upal prenesti stric Miha v življenju, a takih naporov ni zmoglo njegovo telo.

„Raje ‚špeh' kot kosti!" tako se je tolažil in vdano prenašal svojo pezo. „Toplice so za škrice!" je dejal in doma ostal.

---

ves lepo za tri sežnje narazen po vsej dolžini izmenoma — jablane in češplje. Na vse je mislil, o vsem preudarjal; samih skrbi dostikrat ni mogel spati, ker se je bal, da ne bi kaj pozabil: na svinjak, kurnik, kamnite žlebove, na ključavnice in ključe, na nove meje med njivami in odtoke na travnikih, in da bi bilo vse o pravem času gotovo in skončano. Košnja se bliža, po travi diši ves kraj. Kamor oko pogleda, se črnika zvečer in zjutraj, preden je sonce popilo roso, kopica pri kopici na pokošenih travnikih. Pozno v noč odmeva po vsem Klenči ropot kladiv, kosci si za drugo jutro klepljejo kose, s šopkom kumina se vračajo ženske in otroci zvečer s travnikov in za njimi se zibljejo v prazne skednje visoko naloženi vozovi s širokimi boki in pritegnjenimi žrdmi. Pri Porazilovih kosijo in sušijo skupaj kakor poprej, vozijo pa že razdeljeno; z enim vozom peljejo v stari, z drugim v novi skedenj, in gospodar natančno pazi, da ne bo na nobenem niti za ščepec sena več. Pravično deli dobro in slabo krmo, dolgo in kratko seno. Hvali Manco, kako čisto kosi in ne pušča za seboj griv, graja Dodličko, katero uči nasajati koso in jo brusiti, da ji ne bo treba vedno tekati za Adamom. Tako mineva čas.

Porazil šteje dneve do svojega godu — do svetega Jakoba, ko žito šele dozoreva, šteje pa tudi glave živine, šteje pluge in brane, vozove in kose, motike in sekire, sploh vse, kar ima. Prešteva in v duhu deli v dve pravični polovici.

V novi stavbi se je že udomačil mizar. Vse diši po barvi in kitu, ko barva vrata in okna. Pa tudi mizar je opravil in nova domačija stoji gotova od kleti do žitnice pod streho in čaka svojega gospodarja. Kakor jajce jajcu je podobna stari, tudi sobico za prihodnjega užitkarja ima zadaj. Gostač Gašper se je že izselil in prazna sobica ima vrata in okna odprta na stežaj, pobeljena je in pomita, čista kakor steklo; čaka na starega — Porazila. Rž na sončnih bregovih vidno zori, žetev je pred durmi, sveti Jakob bo jutri.

„Zjutraj pojdemo vsi v cerkev in potem se bomo selili. Prvi se preselim jaz v svoje, drugo pa že povem jutri," je ukazal oče po večerji in ta dan ni več spregovoril. Molčal je ko grob, četudi so imeli mladi vse polno vprašanj, kako bo vendar, kdo se bo naselil v „novo". Ničesar niso izvedeli in nepotolaženi so morali iti narazen. Sešli so se šele zjutraj v cerkvi. Akoravno je bil delavnik, je bila cerkev natlačena ljudi. Prišli so vsi Jakobi iz cele fare in za tiste, ki niso mogli priti, ker so bili na delu na Bavarskem ali na Dunaju, so prišle njihove žene in otroci. Po povzdigovanju je vstalo iz klopi krdelce mož in pokleknilo k obhajilni mizi pred oltarjem. Glej — med njimi se beli tudi glava starega Porazila. Kot otrok kleči tu strogi starček, iz oči mu teko solze, roke se mu tresejo, in da ga ni sram, zaplakal bi naglas. Spominja se rajne žene, vidi sebe, kako se odreka gospodarstvu, misli na otroke. Vse mu v živem neredu prihaja na misel. „Moj Bog, daj, da se vse dobro izide," moli. Po sv. obhajilu naredi križ, zaužije Telo Gospodovo, trenutek še kleči s sklonjeno glavo, sam vase zatopljen, vstane z drugimi in se vrne po cerkvi na svoje mesto, k svojemu širokemu klobuku. Toda kako se vrača! Sam sicer ne vidi nikogar, a njega vidijo vsi. Ustnice je trdno stisnil, oči se mu leskečejo, gre ravan kot sveča, ne čuti teže starosti. Stara Petačka je sunila s komolcem Korenko in ji šepetnila: „Glej no, Ančka, starega Porazila, z nama je hodil v šolo, sedem križev nosi na hrbtu, posestvo bo danes izročil, pa koraka kot mladenič."

„Oče je še korenjak," si mislita sinova, „vsaj še deset let bi lahko gospodaril." — „Oh, ta bo živel še celo večnost, bogvé, koliko žita mu bomo morali še dati," računa Manca in opazuje starca.

„Lep je," se veseli Dodlička na koru in stopa na prste, da bi dobro videla. „Hlače, suknja, čevlji, vse kakor novo, samo rutko bi mu bila morala dati že včeraj." In stisnila je črno židano rutico, kakor jih nosijo moški v Klenči pod ovratnikom na srajci pod vratom. „Njegova je malo razcefrana."

Gospod župnik moli očenaše in vsa cerkev posluša, za koga bo molil; moli tudi za rajno Porazilko in h koncu pristavlja: „Molimo še posebej za dober namen!"

„Aha, to je gotovo dal oče," so pomislili v tem trenutku mladi, in molili so posebno goreče do konca.

Doma so vsi še pred zajtrkom voščili očetu. Poljubili so mu roko in se v preprostih besedah zahvalili za vse, kar je za nje storil: „za božanje in palico, za jelo in delo. Vse naj bi mu ljubi Bog stotisočkrat povrnil z dobrim." S praznimi rokami so pristopali k njemu, samo Dodlička mu je stisnila v trde dlani mehko rutico: „Če bi imela več, verjemite, oče, srce bi z vami razdelila, tako kakor svojega očeta vas imam rada," je govorila krotko in odkrito; kakor ročica je pri tem zardela in tako lepo je pogledala Porazila, da je moral obrniti glavo in iti k oknu. „Presneta žaba," se je jezil v duhu in premagoval ginjenost, „je kakor pipec za groš in zmotila je še mene starega človeka, da bi se skoraj začel cmeriti."

(Dalje prihodnjič)

TV tedenski program TV

RADIO CELOVEC

NEDELJA, 25. 6.: 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji. — PONEDELJEK, 26. 6.: 13.45 Informacije — Kulturna panorama. — TOREK, 27. 6.: 9.30 Za vsakega nekaj. — 13.45 Informacije — Šport od tu in tam — Otroci, poslušajte! — SREDA, 28. 6.: 13.45 Informacije — Slovenska koroška povojna literatura — 6. (Lev Detela). — Koroški pevski zbori. — ČETRTEK, 29. 6.: 13.45 Informacije — Žena, družina, dom. — PETEK, 30. 6.: 13.45 Informacije — Melodije v razvedrilo. — SOBOTA, 1. 7.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

AVSTRIJSKA TELEVIZIJA

PETEK, 23. junija: 10.00 Televizija v šoli: Obisk razstave: Dunaj okoli leta 1900 — 10.30 Otok Polyphem — 11.20 Program za delavce: Poroka — 18.00 Ostani zdrav! — 18.25 Zamašek, lahko noč za najmlajše — 18.10 Mozartovo slika — 18.55 Deklice v oblakih — 19.20 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Arsene Lupin — 21.10 Novinarski pogovor — 22.10 Čas v sliki — nočna izdaja — 22.20 Ana Karenina.

SOBOTA, 24. junija: 15.30 Za otroke od 5. leta naprej: Hišica — 15.55 Veronika — 16.00 Za družino: Przma — 17.00 Klub seniorjev — 18.00 Tedenski magazin — 18.25 Zamašek, lahko noč za najmlajše — 18.30 Kultura — posebno — 18.55 Heinz Conrads v soboto zvečer — 19.20 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Želi so kaj, evrovizija z Dunaja — 21.50 Šport — 22.20 Čas v sliki — nočna izdaja — 22.30 Črna drhal. —

NEDELJA, 25. junija: 16.30 Za otroke od 6. leta naprej: Bremski mestni muzikantje — 16.50 Za mladino od 14. leta naprej: Znana oseba — 17.40 Za družino: Svet znamke — 18.05 Zamašek, lahko noč za najmlajše — 18.10 Mozartovo življenje — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Šport — 20.10 Kristjan v času — 20.15 Kraj dejanja: Naplavina — 22.00 Čas v sliki — nočna izdaja. Šport — nočna izdaja.

PONEDELJEK, 26. junija: 18.00 Znanje — aktualno — 18.25 Zamašek, lahko noč za najmlajše — 18.30 Avstrija — slika — 18.55 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.20 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Pustolovščine gospoda Vidocqa — 21.15 Poštni predal 7000 — 21.30 Šport — 22.30 Čas v sliki — nočna izdaja.

TOREK, 27. junija: 18.00 Walter in Connie: Tečaj angleškega jezika — 18.25 Zamašek, lahko noč za najmlajše — 18.30 Avstrija — slika z Južno Tirolsko — 18.55 Indijanska reka — 19.20 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Vaš nastop, prosim — 21.05 Poznaš deželo? Italija — 22.20 Čas v sliki — nočna izdaja.

SREDA, 28. junija: 10.00 Televizija v šoli: Sveta Hema Krška — 10.30 Električne ceste: Kabli in vodi — 11.00 Program za delavce: Ana Karenina — 12.45 Šport — 16.30 Za otroke od 6. leta dalje: Zlata ribica — 17.15 Za otroke od 11. leta dalje: Rokodelčite z nami — 17.40 Antena. Mednarodni mladinski magazin — 18.00 Tečaj francoskega jezika — 18.30 Avstrija — slika — 18.55 Kuhinja v televiziji — 19.20 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Obzorja — 21.05 Tiger Bay, kriminalni film — 22.50 Čas v sliki — nočna izdaja.

ČETRTEK, 29. junija: 10.00 Televizija v šoli: Zvok po človeški roki — 10.30 Kaj lahko postanem? — 11.00 Angleščina — 11.30 Luč na temnem ozadju — 12.00 Dnevi, ki so napravili svetovno zgodovino — 18.00 Tečaj italijanskega jezika — 18.25 Policaj Brommel, lahko noč za najmlajše — 18.30 Avstrija — slika — 18.55 Šport — 19.20 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Julij in olimpijski duhovi — 21.50 Čas v sliki — nočna izdaja — 22.00 Blisk — naravni dogodek na preizkusnem mestu.

TELEVIZIJA LJUBLJANA

SOBOTA, 24. junija: 16.00 Finalna tekmovanja za jugoslovanski atletski pokal — prenos — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 18.05 Obzornik — 18.20 Disneyev svet — 19.10 Mozaik — 19.15 Humoristična oddaja — 19.45 Kratek film — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Festival vojaških orkestrov — prenos — 21.35 Na poti k zvezdam — barvna oddaja — 22.00 Tekmeca — serijski barvni film — 22.50 TV kažipot — 23.10 Poročila.

NEDELJA, 25. 6.: 9.40 Po domače z ansamblom Mihe Dovžana — 10.12 Kmetijska oddaja — 11.00 Otroška matineja — 11.50 Mestece Peyton — 12.40 TV kažipot — Nedeljsko popoldne — 18.10 Elizabeta I., barvni film — 19.30 Filmska burleska — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Zabavna oddaja — 21.45 Športni pregled — 22.15 Poročila.

PONEDELJEK, 26. 6.: 17.40 Lutkovni film in risanke — 18.20 Serijski film — 18.50 Kulturni magazin, oddaja avstrijske TV — 19.15 Pesem z Dunaja, oddaja avstrijske TV — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Zadnji lajnar, drama avstrijske TV — 22.00 Dunajski kabaret, oddaja avstrijske TV — 22.25 Poročila.

TOREK, 27. 6.: 17.45 G. Bizet: Otroške pesmi — 18.00 Risanka — 18.30 Od zore do mraka — 19.00 Dve polovici ali dve celoti, oddaja iz cikla Možgani — 19.20 Oblikovanje: Poklic oblikovalca — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Izgubljenec, ameriški film — 22.55 Stari mojstri: Ivana Kobilica — 23.10 Poročila.

SREDA, 28. 6.: 17.50 Sebastijan in Mary Morgan — serijski film — 18.30 Jazz na ekranu: Kvartet Boone Drew — II. del — 19.05 Na sedmi stezi — 19.30 Naš ekran — 20.00 TV dnevnik — 20.30 I. Sekulič: Kronika vaškega pokopališča — IV. del — 21.15 Mi med seboj — 22.15 poročila.

ČETRTEK, 29. 6.: 17.45 Trije kačji pastirji — otroška oddaja — 18.00 Risanka — 18.30 Boj za obstanek — serijski film — 19.00 Na lovu za srečo — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Četrtkovi razgledi — 21.20 Bos skozi pekel — japonska nadaljevanka — 22.10 B. Martinu: Ženitev, opera — 23.20 Poročila.

PETEK, 30. 6.: 17.30 Kanova hči — 18,20 Obisk iz Italije, barvna oddaja — 18.40 Cesta in mi: 1. pomoč pri prometnih nezgodah — 18.55 Ekonomsko izrazoslovje: Likvidnost — 19.00 Mestece Peyton — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Helena in možje — francoski barvni film — 22.10 Pokal pevcev — posnetek — 23.10 Poročila.

Kako poročamo?!

Oskrunjeni partizanski spomeniki, diskriminacija slovenskih izobražencev pri zaposlitvah, psovke kot „partizan“ ali „titovec“, klofutanje otroka sezonske delavke iz Slovenije in učiteljevo zmerjanje s „Titoist“ in „Totalversager“ zaradi prijave k slovenskemu pouku, in tako naprej brez prenehanja, tukaj sredi Evrope, ob vsem obsojanju vseh vrst diskriminacij, na južnem Koroškem, v demokratični Avstriji.

Če avstrijsko časopisje, radio in televizija vse take pojave ignorirajo, je še mogoče nekako razumeti, kajti nihče ne želi odkrivati svetu svojih slabih in šibkih strani. Manj razumljivo pa je, da rojaki poročevalci v matični domovini vse to spregledujejo, komaj nekje ob robu ali med vrsticami omenjajo. O nasilju koroškega učitelja nad otrokom slovenske delavke npr. je ljubljansko „Delo“ poročalo šele približno mesec dni po samem dogodku, nekje med vrsticami na šesti strani. To je bilo lansko leto. Pred dvema letoma o šovinističnih izpadih proti Slovencem in proti Jugoslaviji ob priliki koroške proslave plebiscita ni časopisje niti črhnilo.

Dvomimo, da bi tako ravnanje moglo biti v duhu dobrega sosedstva, kurtoaznih zahtev ali protokolskih navad, saj gre za dostojanstvo dela ene od narodnosti, ki je prisotna tudi v jugoslovanski skupnosti, in sicer celo s pretežnim, t. j. z matičnim delom. **Tudi ni mogoče, da osrednja poročevalska služba v matični domovini ne bi zmogla dajati takim šovinističnim dogodkom tukaj pred nosom prave teže in bi samo kopirala svetovne senzacije, recimo diskriminacijo v Južni Afriki, v Združenih državah, najnovejši primer Angela Davis, spregledovala pa da bi poniževanje lastnih rojakov takoj za državno mejo. V bistvu je diskriminacija ista, pa naj gre za Angelo Davis, iz katere svetovna propaganda ustvari svetovni problem, ali pa za preprostega koroškega slovenskega delavca ali kmeta, ki mora celo življenje živeti v neznosnem vzdušju zaničevanja, poniževanja in groženj, vendar njegova usoda ostaja na „lokalni“ ravni, ker je naš človek preskromen, da bi hotel kdo iz njegove usode kovati politični kapital, in prereven, da bi mu hotel kdo pomagati.**

Toda njegov položaj v sovražnem okolju, ki naj pritiska, bi bil precej olajšan, če bi sredstva javnega poročanja v matični domovini odločno obveščala slovensko in jugoslovansko javnost o posameznih pojavih diskriminacije, šovinističnih izpadov, zatiranja, zapostavljanja in vseh oblik spodkopavanja človeškega dostojanstva, ki jim je koroško-slovenski človek odkrito in prikrito izpostavljen. Slovenska in jugoslovanska javnost ob vsem tem ne bi ostala hladna in njen enodušni glas v svetu ne bi ostal brez odmeva. Zganiti bi se tako morala tudi avstrijska demokratična javnost, ki jo danes avstrijski tisk napačno obvešča o položaju slovenskih Koroščev ter ji ustvarja sliko polresnic, napačnih predstav ter zavajanj.

Za očuvanje svojega ugleda pred svetom bi se enkrat morale zganiti tudi avstrijske oblasti, saj ima Avstrija danes celo svojega človeka kot tajnika OZN, ter stopiti na prste temnim silam, ki ne morejo doumeti, da so časi Adolfa minili.

Poglavitno skrb za uspešno obveščanje jugoslovanske javnosti in sveta o položaju in dogodkih v zamejstvu nosi na vsak način poročevalska služba v matični domovini. Če bo ta obravnavala zamejstvo kot „lokalno“ in dajala težo „svetovnim“ dogodkom, zatiranju svojih rojakov pa le obrobno pozornost, potem ni kaj več pričakovati, saj bi iz tega izhajalo, da nas hoče obravnavati le kot „dokler smo še“ in da se nočbaviti z nečemer, kar bo že jutri „neaktualno“.

Če težavna problematika v zamejstvu najde tako medel in pogosto zapoznel odmev v poročanju, izjavah in nastopih v matični domovini, ki je v primeru koroških Slovencev vezana tudi s podpisom avstrijske državne pogodbe, ali je potem čudno, da se iz zamejskih vrst pojavi glas nepotrpežljivosti. **Saj je zamejska skupnost polna osebnost in ne neka prenosna naprava, ki bi samo ponavljala, kar drugi govorijo, ko pa gre za njo samo in za njeno usodo. Toda rojak naj ima do rojaka zadosti širine in spoznanja, naj ta glas jemlje po duhu ne po črki. To bi si morali vzeti k srcu vsi, ki se pretirano bavijo z rešetanjem črk. Mogoče je danes ena glavnih težav pri nas slovenskih ljudeh, da preveč prežimo, kaj je kdo rekel in kaj ni rekel, da se gremo neko vlogo čuvaja. Mislim, da bi moral biti naš odziv na razne poglede, mnenja in pisanja predvsem spodbuden in ustvarjalen; zakaj bi morali nek mnenje ali pisanje v celoti zavrniti samo zato, ker je v njem ena točka, ki se nam ne zdi točna, spregledamo pa vse drugo delo in napor, ki je bil doprinesen?**

Občutek, da smo si svoji, bi moral prevladovati med zamejstvom in matično domovino, potem bi izgledalo povsem naravno, in je naravno, če bi matična javnost in svetovna javnost izvedela za ves križev pot, ki ga mora hoditi slovenski človek v zamejstvu, če brani svoje poreklo in vztraja na njem.

A. S.

Leeb

Betonske izdelke in gotove gradbene dele,
Katzenberger-strope,
Purator čistilne naprave,
Leca votle opeke in **Leca** opeke za dimnike
ugodno nudi tvrdka

Ing. Alois Leeb

Wolfsberg - Priel, telefon 0 42 52 — 28 78
Köttmannsdorf - Kotmara ves,
telefon 0 42 22 — 79 11 17

STIHL 050AV

eine Universalsäge für die Waldarbeit. 5,5 DIN PS stark und 9,8 kg leicht, außerdem hat sie den vibrationsdämpfenden STIHL-AV-Griff.

STIHL

Gospodarski in poljedelski stroji — traktorji — motorne žage in vsi nadomestni deli — kuhinje — kuhinjski stroji in vse za gospodinjstvo — otroški vozički — televizijski in radioaparati — šivalni stroji — motorna kolesa — mopedi — mladinska kolesa za birmo

najugodnejše pri domačem podjetju

Johan Lomšek

ŠT. LIPŠ — TIHOJA 2
9141 Eberndorf — Dobrla vas
Telefon 0 42 37 — 246

Oglejte si zaloge in kupite ugodno!

Za naše podjetje iščemo pleskarske pomočnike in vajence.
Stanovanje na razpolago.
Kličite nas telefonsko
0 42 22 - 32 4 54, Klagenfurt — Celovec

Hans Scarsini
pleskarski mojster
Koningsberger Straße 20

ZA TISKOVNI SKLAD SO DAROVALI:

Leopold Kassl, Bilčovs	100.— šil.
Franc Keušnig, Podrožčica	84.— šil.
Andrej Schüttelkopf, Velika vas - Št. Jakob	50.— šil.
J. Lorenčič, Ehrenhausen	50.— šil.
Neža Obilčnig, Šmarjeta/R.	20.— šil.
Marija Polzer, Dobrla ves	20.— šil.

VSEM, KI SO DAROVALI, ISKRENA HVALA!

POHIŠTVO ZA DOM IN GOSTE

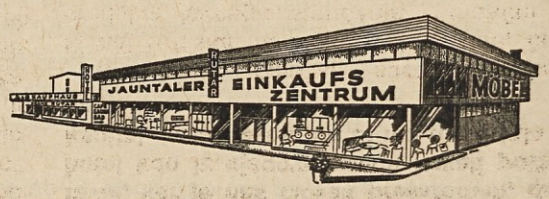

Rutar - Center

A 9141 Dobrla vas — Eberndorf
Telefon 0 42 36 — 281

Naš tednik

Izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslovu: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uprave 82-6.69. — Telefon uredništva in oglasnega oddelka 84-3-58. Naročnina znaša: mesečno 10.— šil., letno 100.— šil. Za Italijo 3400.— lir, za Nemčijo 24.— DM, za Francijo 30.— ffr., za Belgijo 300.— bfr., za Švico 25.— šfr., za Anglijo 3.— f. sterl., za Jugoslavijo 60.— N. din, za USA, Avstralijo, Kanado in južnoameriške države 7.— USA dolarjev na leto. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Tolmajer, Radiše, p. Žrelec. — Tiska Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.